

Jakob Orri Jónsson, Svavar Níelsson og Steinunn Kristjánsdóttir

Rannsókn á rústum nunnuklaustursins í Kirkjubæ

Áfangaskýrsla 2022



Reykjavík 2023

Efnisyfirlit

Útdráttur	1
Abstract	3
1. Forsaga rannsóknar	5
1.1. Ágrip af sögu Kirkjubæjarklausturs	5
1.2. Fyrri rannsóknir	6
2. Stjórnýsla og fjármögnun	9
3. Almennar upplýsingar og aðferðir á vettvangi	11
4. Stærð og umfang uppgrafter	13
4.1. A-Svæði.....	15
4.2. B-Svæði.....	17
4.3. C-Svæði.....	18
5. Lýsing mannvirkja	21
6. Fundir	23
6.1. Bein	24
6.2. Blý	24
6.3. Gler.....	25
6.4. Járn	25
6.5. Keramik.....	26
6.6. Kopar.....	27
6.7. Silfur.....	27
6.8. Steinar.....	28
6.9. Textíll	29
6.10. Tin	29
6.11. Viðarkol.....	30
6.12. Viður.....	30
7. Landslag, gróður og jarðgrunnur	31
8. Miðlun	33
9. Túlkun og framhald rannsókna	35
Heimildaskrá	37
Jarðlagaskrá	39
Jarðlög sem náðu yfir öll svæði.....	39
A-Svæði.....	39
C-Svæði.....	40
Fundaskrá	43
Sýnaskrá	49
Ljósmyndaskrá	51
Viðauki 1	59
Aðferðir	59
Greining	60
Niðurstöður	61
Heimildaskrá	61
Viðauki 2	63

Myndaskrá

Mynd 1: Uppgraftarsvæðið á Kirkjubæjarklaustri 2022. Einnig er merkt inn uppgraftarsvæðið 2002–2006, yngri bæjarrústir, kirkjugarðurinn og kapellan.	7
Mynd 2: Niðurstöður uppgraftar Fornleifafraeðistofunnar 2000–2006. Í herbergi B má sjá leifar vefstaðar, viðarminjar litaðar brúnar. Teikning eftir Böðvar Þór Unnarsson, Guðbjörgu Melsted, Kristján Mímisson, Sindra Ellertsson og Söndru Sif Einarsdóttur.....	8
Mynd 3: Yfirlitsmynd af uppgraftarsvæðinu, tekin seinasta dag vettvangsvinnu með flygildi.	12
Mynd 4: Niðurstöður jarðsjármælinga á vegum Grampus Heritage and Training Ltd. Sjá má hringlaga garð innan gamla kirkjugarðsins en einnig rústir vestan við núverandi uppgraftarsvæði.	13
Mynd 5: Teikning af uppgraftarsvæðinu sumarið 2022 við lok vettvangsvinnu	14
Mynd 6: Teikning af A-svæði, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu 2022.....	15
Mynd 7: Teikning af C-svæði uppgraftarins sumarið 2022, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu : Flæðirit yfir einingar á A-svæði.....	16
Mynd 8: Teikning af B-svæði, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu 2022.	17
Mynd 9: Teikning af C-svæði uppgraftarins sumarið 2022, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu	18
Mynd 10: Flæðirit yfir einingar á C-svæði.	19
Mynd 11: Torfhleðsla [800]......	21
Mynd 12: Torfhleðsla [904]......	22
Mynd 13: Dreifing funda við uppgröftinn á Kirkjubæjarklaustri 2022.	23
Mynd 14: Skífurit með hlutföllum gripaflokka eftir fjölda.	24
Mynd 15: Innsigli úr blýi (2022-7-3).	24
Mynd 16: Glerbrot (2022-7-52).	25
Mynd 17 og 18: Örvaroddur (2022-7-1). Myndirnar tók Sandra Sif Einarsdóttir, Þjóðminjasafni Íslands.	26
Mynd 18	26
Mynd 19: Keramikbrot (2022-7-12).	26
Mynd 20: Endi af hnífskaftri gerður úr blöndu af kopar, tini og blýi (2022-7-30).	27
Mynd 21: Silfur (2022-7-21).	28
Mynd 22: Brýni (2022-7-2).	28
Mynd 23: Bútur úr vaðmáli (2022-7-103).	29
Mynd 24: Tin sakka eða lóð (2022-7-9).	29

Þakkir:

Lárus Siggeirsson landeigandi, Skaftárhreppur, Guðmundur Vignir Hauksson, Hilmar Gunnars-son, Jóhanna Steingrímsdóttir og fjölskylda Hörgslandskoti I og Ólafur Helgi Jóhannsson hjá Thrifty bílaleigu.

Uppgröfturinn fór fram fyrir fjárframlag úr Rannsóknasjóði Íslands, öndvegisstyrkur nr. 228576-051.

© Reykjavík: höfundar, 2023

Forsíðumynd: Nálabrýni (2022-7-2) sem fannst í öskulögum frá klausturtíma á Kirkjubæjar-klaustri.

Grunnupplýsingar:

Rannsóknarnúmer

202203-0065

Þjóðminjasafnsnúmer

2022-7

Stutt lýsing rannsóknar

Uppgröftur á rústum klausturs á Kirkjubæjarklaustri í tengslum við verkefnið *Samspil manns og náttúru*

Tegund rannsóknar

Vísindarannsókn

Staðsetning

Kirkjubæjarklaustur, Skaftárhreppur, Suðurland

GPS hnit

SV: 546751.134, 365400.011

NV: 546742.105, 365415.621

SA: 546757.021, 365404.376

NA: 546746.107, 365418.565

Rannsóknartími

4. til 27. júlí 2022

Leyfishafi

Prófessor Steinunn Kristjánsdóttir

Fjöldi starfsmanna

Átta starfsmenn: Fimm fornleifafræðingar og þrír grunnnámsnemar



Útdráttur

Í júlí 2022 var ráðist í uppgröft á Kirkjubæjarklaustri en þar var grafið síðast á árunum 2002–2006. Nýtt uppgraftarsvæði var opnað vestan við kirkjugarð staðarins en áður hafði verið grafið norðan við hann. Er uppgröfturinn nú hluti af verkefninu *Samspil manns og náttúru* sem miðar að því að kanna hvernig nunnuklaustrið, sem þarna var rekið frá 1186–1543, starfaði í sambúð við umhverfi sitt. Við uppgröftinn kom í ljós öskuhaugur sem hlóðst upp á tímum klaustursins og fram á 18. öld. Einnig komu í ljós torfhleðslur frá 17. eða 18. öld samkvæmt gripum sem fundust við þær. Enn er óljóst hvort um er að ræða hleðslur úr byggingum eða stök garðlög. Engar hleðslur frá klausturtíma fundust.

Abstract

In July of 2022 excavations were continued on the ruins of the female monastery at Kirkjubæjarklaustur, south Iceland, but excavations had been undertaken there in the years 2002–2006. A new excavation area was opened west of an old cemetery in Kirkjubæjarklaustur but previous excavations took place north of the cemetery. The current investigations are a part of the project *Between Man and Nature* which seeks to understand how the operation of the Benedictine monastery, which operated there between 1186 and 1543, was intertwined with its environment. The excavation revealed a midden that accumulated from the time of the monastery and into the 18th century. Also revealed during the excavation were turf walls that date to the 17th or 18th centuries based on artefact typologies. It is still uncertain whether these turf walls were freestanding or a part of roofed buildings. No building structures from monastic times were uncovered during the excavation in 2022.

1 Forsaga rannsóknar

Ráðist var í uppgröft á Kirkjubæjarklaustri sumarið 2022 í tengslum við verkefnið *Samspil manns og náttúru*, sem stjórnað er af Steinunni Kristjánsdóttur. Markmiðið er að breikka þá þekkingu sem þegar er til staðar um klausturlifnað þar með sérstakri áherslu á vistfræði staðarins. Fór uppgröfturinn fram vestan við gamla kirkjugarð Kirkjubæjarklausturs en innan hans má sjá rústir kirkjunnar þar sem eldmessan svokallaða var sungin árið 1783. Austan við kirkjugarðinn er Minningarkapella ‚eldklerksins‘ sr. Jóns Steingrímssonar en hún var vígð 1974.

1.1 Ágrip af sögu Kirkjubæjarklausturs

Kirkjubæjar er fyrst getið í Landnámu en Ketill hinn fíflski nam land milli Geirlandsár og Fjarðarár og bjó að Kirkjubæ þar sem papar áttu áður að hafa búið (*Landnáma*, 1982, bls. 322, 324). Kirkjubæjarklaustur var stofnað árið 1186 fyrir tilstilli Þorláks helga Þórhallssonar sem þá var Skálholtsbiskup og var klaustrið af reglu heilags Benedikts. Klaustrið laut stjórnar abbadísar eins og hefð var fyrir um nunnuklaustur. Magnús Gissurarson biskup í Skálholti afhenti leikmönnum hins vegar klaustrið árið 1217 eða 1218, og var því stjórnað af höfðingjum til ársins 1293 þegar Árni Þorláksson Skálholtsbiskup setti abbadís á ný yfir það. Starfsemi klaustursins virðist því hafa legið niðri að miklu leyti í nærri 80 ár þó vitað sé að nunnur hafi verið í Kirkjubæ allan þennan tíma. Eftir það var Kirkjubæjarklaustur rekið allt til siðaskipta, en það var lagt af 1543. Stóð rekstur klaustursins því sleitulaust í 250 ár og með hléum í nærri 350 ár (Steinunn Kristjánsdóttir, 2017, bls. 271–297; 2021, bls. 87).

Kirkjubæjarklaustur var fyrsta nunnuklaustrið sem stofnað var á Íslandi. Sennilega gegndu nunnuklaustrin, hér á landi líkt og annars staðar einhvers konar hlutverki sem athvarf fyrir konur því vitað er að þangað leituðu konur skjóls undan kynbundnu ofbeldi (Steinunn Kristjánsdóttir, 2017, bls. 272–274). Líkt og mörg önnur klaustur á landinu virðist Kirkjubæjarklaustur hafa verið fremur auðugt, bæði að jörðum, kirkjuklæðum og helgigripum en bústofninn var talinn stór og verðmætur. Svo dæmi sé tekið átti Kirkjubæjarklaustur 40 jarðir samkvæmt skrá yfir jarðeignir þess eftir að Danakonungur hafði tekið það yfir (Árni Daníel Júlíusson, 2014, bls. 115). Vísbendingar eru um að nunnurnar hafi mögulega gefið fátækum mat, að þar hafi verið rekinn skóli fyrir stúlkur og stundaður vefnaður og klæðagerð fyrir kirkju og almenning (Steinunn Kristjánsdóttir, 2017, bls. 291–293).

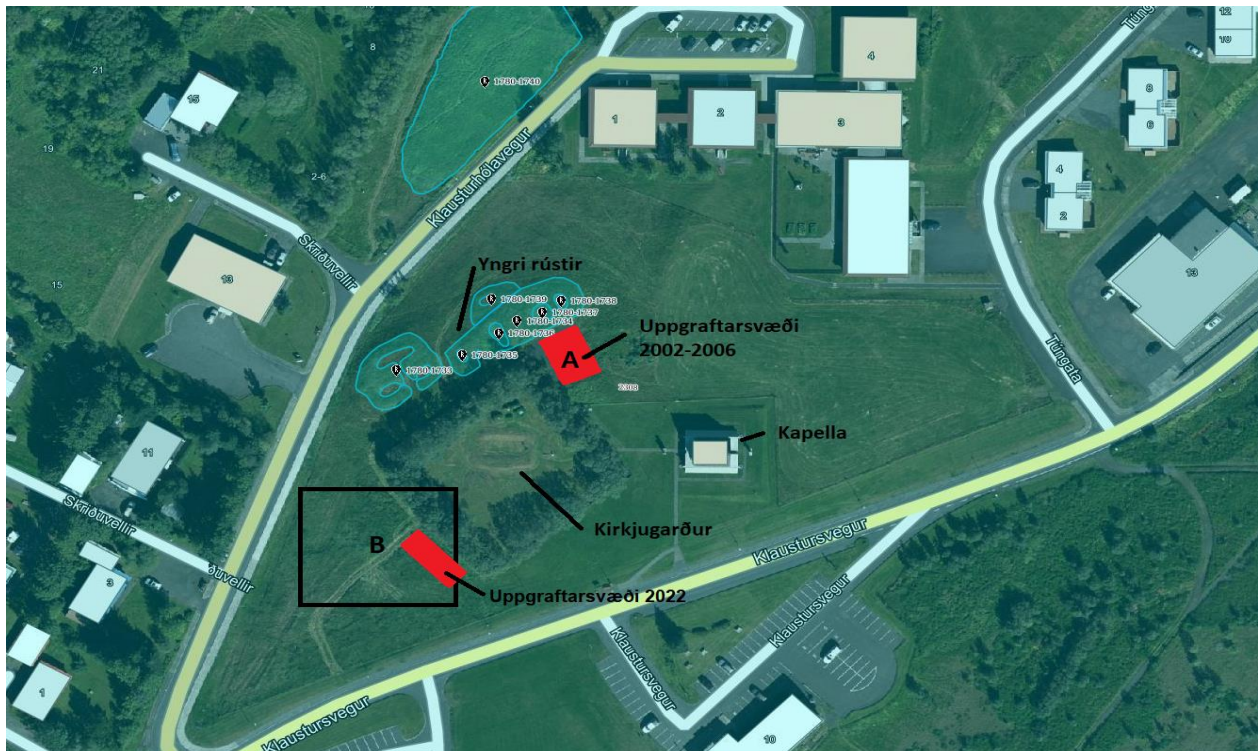
Eftir að klaustrið var lagt af voru skipaðir klausturhaldarar til þess að sjá um jarðagóss klaustursins og ráðstafa ítökum þeirra en þessu hlutverki hafði áður verið sinnt af abbadísnum. Á 17.

öld tók svo verðgildi Kirkjubæjarklaustursjarða að rýrna en þessi rýrnun reyndist fyrirboði þess sem gerðist á næstu árum og öldum. Eldgos, jökulhlaup, sand- og vatnságangur settu svip sinn á Kirkjubæjarklaustur. Skaftáreldarnir 1783–1784 voru þá sérlega skæðir og eru til lýsingar eftir sr. Jón Steingrímsson um þann skaða sem gosið olli (Sigurjón Einarsson, 2004, bls. 25–28). Séra Jón Steingrímsson var ábúandi á Prestbakka á Síðu en hann þjónaði ennfremur Kirkjubæjarklaustri. Er hann helst þekktur fyrir eldmessuna þann 20. júlí 1783 þar sem hann stappaði stáli í sóknarbörn sín á meðan Skaftáreldar geisuðu. Hlaut hann eftir það viðurnefnið eldklerkurinn. Þá er hans einnig minnst fyrir aðkomu sína að neyðarhjálpi fyrir almenning (Jón Kristinn Einarsson, 2022, bls. 67–71).

Árið 1821 hóf Jón Magnússon, bóndi á Kirkjubæjarklaustri, „að fella gömlu ‚klosturhúsin‘“ (Sigurjón Einarsson, 2004, bls. 28). Athygli vekur að orðið klosturhúsin eru innan gæsalappa í textanum sem hér er vitnað í. Gefur það í skyn að þessi hús hafi verið kölluð þessu nafni en séu að öllum líkindum ekki hin eiginlegu hús Kirkjubæjarklausturs, heldur hafi minni verið til um að hús þess hafi staðið á sama stað. Efni þeirra húsa sem voru felld voru flutt vestur yfir lækinn Fossá, sem rennur úr Systravatni í Skaftá og hefur nafn sitt eftir Systrafossi sem er í læknum, en þar var talið vera betra bæjarstæði. Gamla bæjarstæðinu hafði þá verið lýst sem sandberangri. Nokkrum árum eftir að ‚klosturhúsin‘ voru rifin og tóftir þeirra fylltust af sandi, stóð kirkja ‚eldklerksins‘ ein eftir og var hún þá óvarin fyrir sandágangi og gróðureyðingu. Fór það svo að sumarið 1859 var hún tekin niður en þá hafði ný kirkja verið reist á Prestsbakka (Sigurjón Einarsson, 2004, bls. 27–43). Hér skal þó tekið fram að hér er ekki átt við gömlu klosturkirkjuna því að smíði þessarar umræddu kirkju hafði verið nýlokið árið 1779 (Sigurjón Einarsson, 1983, bls. 20). Á 20. öld varð svo töluverð þéttbýlismyndun á Kirkjubæjarklaustri en hún náði aldrei yfir gamla klosturstæðið (Sigurjón Einarsson, 2004, bls. 32–43). Hinn 17. júní árið 1974 var svo Minningarkapella sr. Jóns Steingrímssonar vígð og átti hún að endurvekja sögulega arfleifð Kirkjubæjar en kapellan er í senn bæði guðshús og minnismarki (Sigurjón Einarsson, 2004, bls. 185–187).

1.2 Fyrri rannsóknir

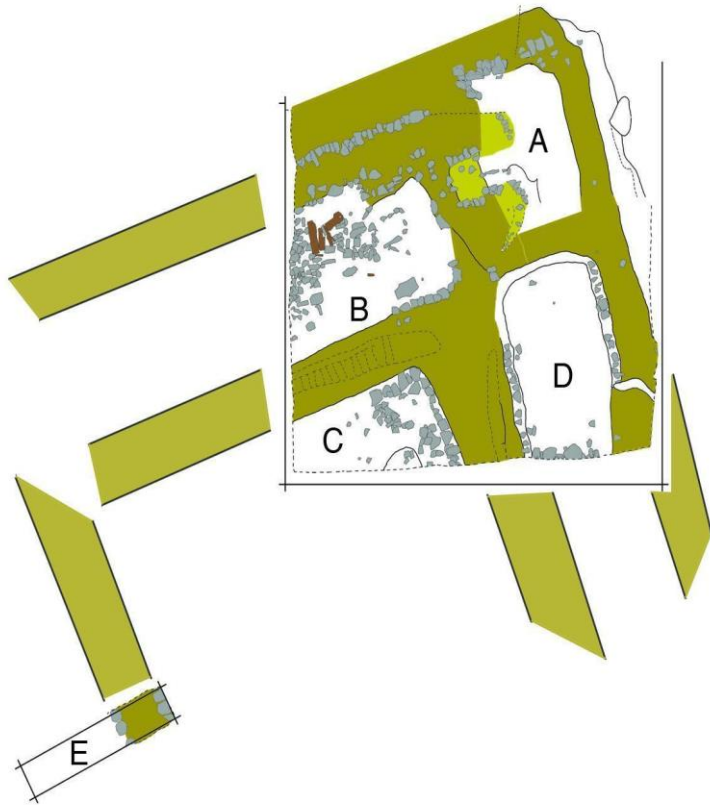
Árið 1995 var tillaga samþykkt af hreppsnefnd Skaftárhrepps um að hefja rannsóknir á rústum á Kirkjubæjarklaustri. Fyrstu skref rannsóknanna þá voru í formi jarðsjármælinga sem voru framkvæmdar í þeim tilgangi að afmarka rústasvæði klostursins. Þessar jarðsjármælingar fóru fram á árunum 1995 og 1998 (Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson, 2002, bls. 1–2).



Mynd 1: Uppgriftarsvæðið á Kirkjubæjarklaustri 2022. Einnig er merkt inn uppgriftarsvæðið 2002–2006, yngri bæjarrústir, kirkjugarðurinn og kapellan.

Uppgröftur á Kirkjubæjarklaustri hófst svo árið 2000 þegar grafnir voru þrjár könnunarskurðir í rústirnar á vegum Fornleifafræðistofunnar, undir stjórn Bjarna F. Einarssonar (mynd 1).

Fyrsti könnunarskurðurinn var grafinn austan við gamla kirkjugarðinn. Annar profuskurðurinn var grafinn norðan við götuna Skríðuvelli, austarlega í rústabungu vestan megin við hjúkrunar og dvalarheimilið Klausturhóla. Þriðji profuskurðurinn var grafinn vestan við gamla kirkjugarðinn. Í fyrstu var talið að ekki hefði verið komið niður á klausturminjar sökum þess hve djúpt þurfti að grafa áður en komið var niður á rústir (Bjarni F. Einarsson, 2000). Snéri starfsfólk Fornleifafræðistofunnar svo aftur til Kirkjubæjarklausturs tveimur árum seinna og var stærra svæði opnað þá þar sem fyrsti profuskurðurinn hafði verið grafinn á sínum tíma. Var þá staðfest að rústir klaustursins væru fundnar (Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson, 2002). Uppgröftur á klausturminjum hélt síðan áfram undir stjórn Bjarna til ársins 2006. Grafið var norðan við gamla kirkjugarðinn og vestan við Minningarkapellu sr. Jóns Steingrímssonar (mynd 1; Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson, 2002; 2006; Kristján Mímisson, Bjarni F. Einarsson og Sandra Sif Einarasdóttir, 2004; 2005). Um 130 fermetra svæði var grafið upp á tímabilinu en innan þess fannst rúst af byggingu frá klausturtíma en hún skiptist í fimm herbergi (mynd 2). Eitt þeirra virðist hafa verið vefstofa miðað við gripi sem þar fundust, þ.m.t. fjöldakljásteina og leifar af vefstað (Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson, 2009)



Mynd 2: Niðurstöður uppgrافتar Fornleifafræðistofunnar 2000–2006. Í herbergi B má sjá leifar vefstaðar, viðarminjar litaðar brúnar. Teikning eftir Böðvar Þór Unnarsson, Guðbjörgu Melsted, Kristján Mímisson, Sindra Ellertsson og Söndru Sif Einarisdóttur.

Sá hluti rústa nunnuklaustursins á Kirkjubæjarklaustri sem hefur verið grafinn upp er frá lokum 14. aldar og til siðaskipta. Þetta þýðir að enn hefur ekki tekist að grafa upp rústir frá fyrstu árhundruðunum í sögu klaustursins en að auki er heildarumfang rústa þess ekki enn ljós (Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson, 2006, bls. 38).

Minjar Kirkjubæjarklausturs liggja auk þess nokkuð djúpt undir yfirborði sem olli nokkrum vandræðum við uppgröft 2002–2006 en háir sniðbakkar í jöðrum uppgrافتarsvæðisins eru óstöðugir og geta hrundið. Einnig kom í ljós að grunnvatnsstaða á svæðinu er há og þegar rignir flæðir vatnið í gegnum snið og inn á uppgrافتarsvæðið (Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson, 2006). Við sömu vandræði var glímt í uppgrافتi sumarið 2022.

2 Stjórnsýsla og fjármögnun

Verkefnið *Samspil manns og náttúru* er fjármagnað með öndvegisstyrk frá Rannís. Verkefninu stjórnar Steinunn Kristjánsdóttir og er það rekið með aðstoð frá Háskóla Íslands. Tilskilin leyfi landeigenda og frá Minjastofnun Íslands fengust fyrir rannsókninni.

3 Almennar upplýsingar og aðferðir á vettvangi

Uppgröftur á rústum Kirkjubæjarklausturs fór fram á dögnum 4.–27. júlí 2022. Stjórnandi rannsóknar er Steinunn Kristjánsdóttir (SK) en yfirmenn á vettvangi voru þeir Jakob Orri Jónsson (JOJ) og Svavar Níelsson (SN). Aðrir starfsmenn voru doktorsnemarnir Sigrún Hannesdóttir (SH) og Védís Eir Snorradóttir (VES), MA neminn Delaney Lynn Dammeyer (DLD) og BA nemarnir Almar Smári Óskarsson (ASÓ), Sigþór Bjarmi Geirsson (SBG) og Þorgerður Hjelm Daníelsdóttir (ÞHD). Jakob Orri sá um greiningu á leirkerjum, Steinunn á textíl en Svavar sá um frágang, ljósmyndun og skráningu gripa í Sarp og vinnslu teikninga.

Þar sem um var að ræða upphaf nýrrar rannsóknar á Kirkjubæjarklaustri, og vitað var að minjar frá klausturtíma liggja nokkuð djúpt undir yfirborði frá fyrri rannsóknum, var vélgrafa nýtt til að opna svæðið í áföngum (mynd 3). Annars var öll vinna unnin með handverkfærum. Öll teiknilög og einingar innan uppgrafar, eins og til dæmis jarðlög, steinar, staðsetning gripa og byggingarhlutar voru mæld upp með alstöð. Í lok hvers vinnudags var mælingum svo hlaðið upp í stafræna gagnagrunninn Intrasis.

Uppgröftur og skráning mannvistarlaganna fylgir aðferð sem kallast einingaraðferðin (e. single context recording). Einingaraðferðin felur í sér að hvert mannvistarlag er hugsað sem minjar um einstakan atburð. Hvert lag, jafnt jarðlög sem mannvistarlög, er ljósmyndað og mælt með alstöð. Mælingin gefur hverri einingu númer innan uppgraftarsvæðisins og er það einkennt með hornklofum (t.d. [777]). Samhliða skráningu eininga er þeim raðað í flæðirit (Harris Matrix) sem heldur utan um afstæða aldursröð og samhengi innan uppgraftarsvæðisins. Ljósmyndun eininga fór fram með stafrænni ljósmyndavél og var þrífótur nýttur þar sem það var mögulegt. Einnig voru teknar yfirlitsmyndir með flygildi.

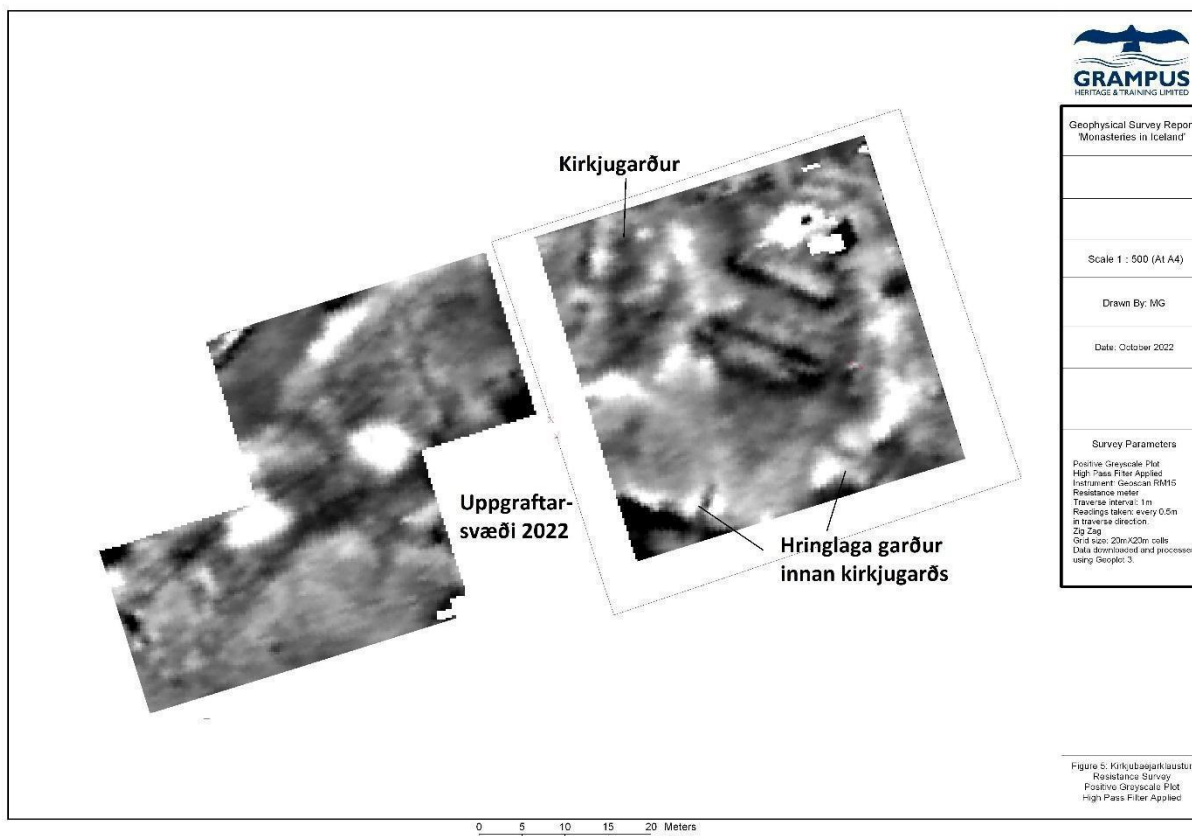


Mynd 3: Yfirlitsmynd af uppgraftarsvæðinu, tekin seinasta dag vettvangsvinnu með flygildi.

Öll öskulög sem voru grafin upp voru þurrsigtuð í 5mm handsigti. Úr öskulögnum voru einnig tekin sýni í 10 lítra fötur sem notuð verða í greiningar á frjókornum, skordýrum og fræjum. Svæðið var einnig mælt með radarjarðsjá af starfsmönnum frá NIKU (*Norsk institutt for kulturminneforskning*) um í júlí. Í september var svæðið einnig mælt með viðnámsmæli og segulmæli á vegum Grampus Heritage and Training Ltd (mynd 4). Niðurstöður úr radarmælingunum liggja ekki fyrir.

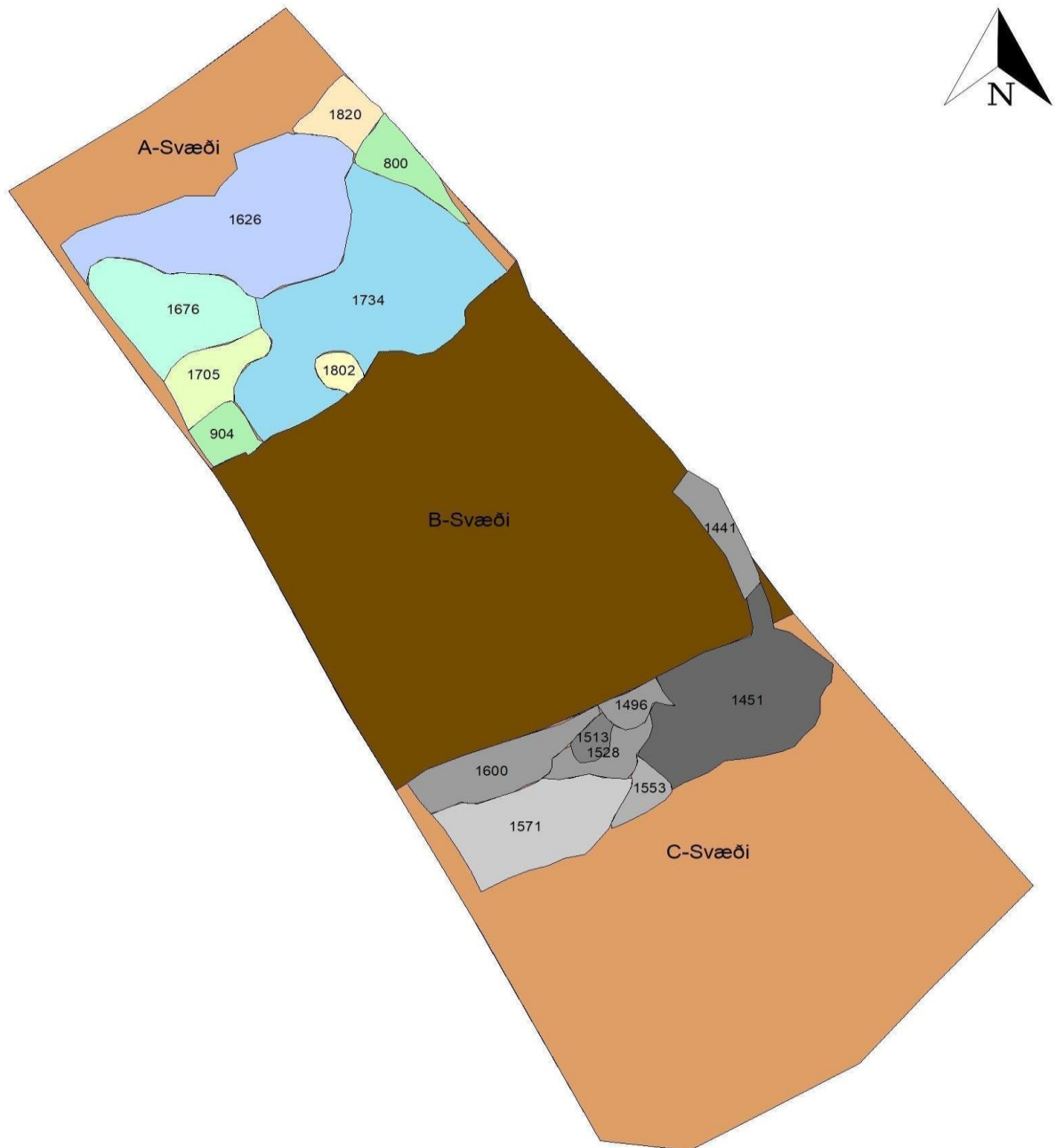
4 Stærð og umfang uppgrftar

Líkt og áður getur var á árunum 2002–2006 grafið norðaustan við gamla kirkjugarðinn á Kirkjubæjarklaustri. Ákveðið var að halda ekki áfram að grafa þar sumarið 2022 og var því nýtt



Mynd 4: Niðurstöður jarðsjármælinga á vegum Grampus Heritage and Training Ltd. Sjá má hringlaga garð innan gamla kirkjugarðsins en einnig rústir vestan við núverandi uppgrftarsvæði.

svæði opnað suðvestan við kirkjugarðinn (sjá mynd 3). Mældist uppgrftarsvæðið í fyrstu um 6 x 6 m að stærð en í upphafi annarrar viku uppgrftarins var ákveðið að stækka svæðið til norðurs og suðurs. Svæðið varð því mest um 18,3 x 7 m að stærð og var ákveðið að skipta svæðinu í þrennt, A-svæði, B-svæði og C-svæði. A-svæði er það svæði sem var opnað lengst til norðurs, B-svæði er svæðið í miðjunni sem var upprunalega opnað og C-svæðið er það svæði sem var opnað lengst til suðurs (mynd 5). Verður hvert svæði rætt sérstaklega í þessari skýrslu en öll eiga þau það sameiginlegt að lag áfoksmoldar og járnútfellinga [258] sem á köflum varð að gegnheilli járnútfellingu lá yfir þeim en engin mannvistarlög fundust ofan við það.



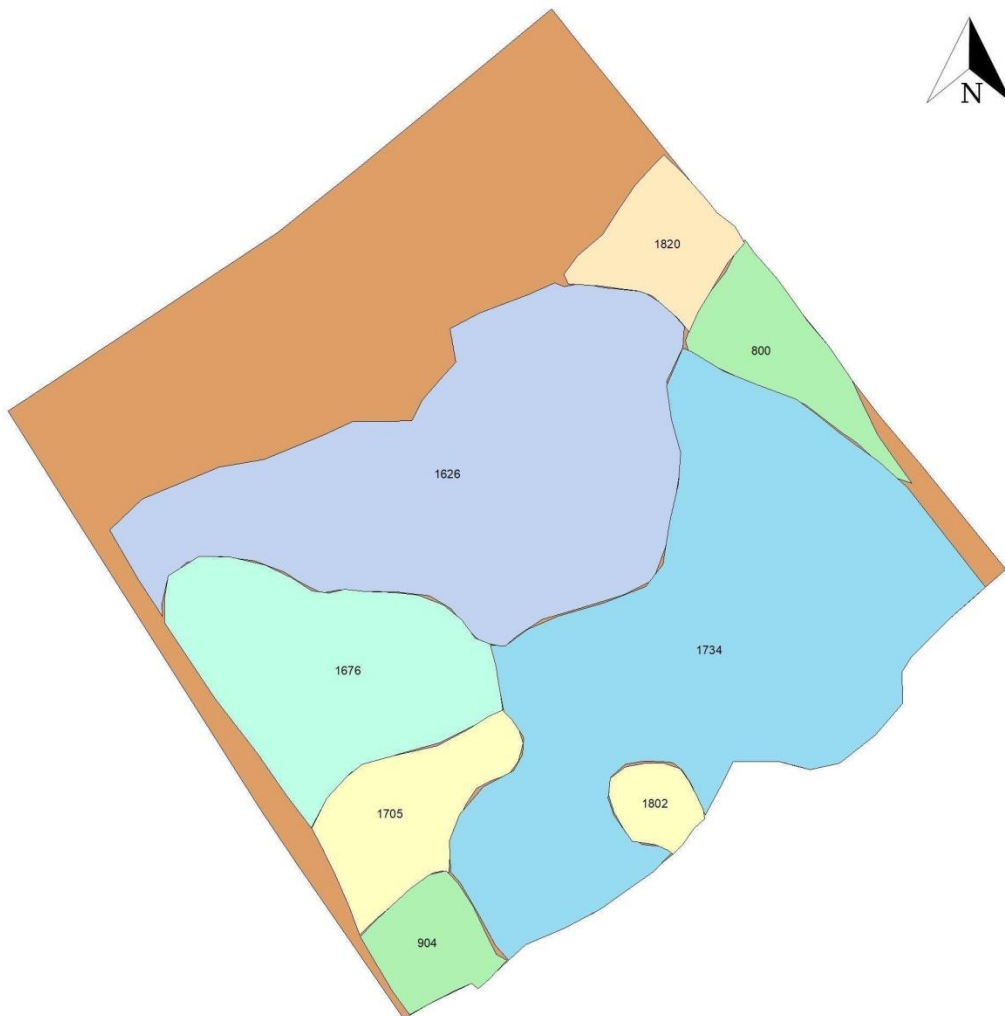
Mynd 5: Teikning af uppgriftarsvæðinu sumarið 2022 við lok vettvangsvinnu

Við lok uppgriftar var jarðvegisdúkur breiddur yfir svæðið, staurar reknir niður umhverfis það og lína strengd milli þeirra til að merkja svæðið en þar sem áætlað er að uppgrefti verið haldið áfram sumarið 2023 var ekki fyllt upp í svæðið aftur.

4.1 A-Svæði

A-svæði uppgrftarins var um 5,5x5,5 m að stærð en síðan reyndist þörf á að taka um 1 m af svæðinu nyrst til að útbúa ramp svo hægt væri að ganga upp úr því. Var því raunstærð A-svæðis um 5,5x4,5 m. Á svæði A eru tvær torfhleðslur og voru lög torfhruns tengd þeim en önnur mannvistarlög eru viðaröskulög sem flest voru mjög þunn og blönduð áfoksmold. Náttúruleg lög voru flest járnrík moldarlög með slettum eða linsum af viðarösku (sjá myndir 6 og 7).

Lag áfoksmoldar með járnútfellingum [258] lá, líkt og kemur fram í inngangi kaflans, yfir öllu svæðinu og voru öll mannvistarlag undir því. Undir því lagi [258], í suðvestur horni svæðisins, var moldarblandið viðaröskulag [299], en leirkersbrot (2022-7-10) sem í því fannst bendir til að lagið sé frá síðari hluta 18. aldar eða þeirri 19. Undir viðaröskulagi [299] og járnútfellingarlagi [258] var lag áfoksmoldar [455] með sendnum linsum, einstaka járnútfellingum og viðaröskuflyksum. Innihélt það morkin bein sem ekki tókst að safna. Þá voru þar steinar, án þess þó að hægt væri að greina byggingarlag á dreifingu þeirra. Áfoksmoldarlagið [455] var mjög breytilegt hvað varðar þéttleika og áferð, án þess þó að hægt hafi verið að greina mismunandi lög í því.



Mynd 6: Teikning af A-svæði, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu 2022

Í norðausturhorni svæðisins kom undan áfoksmoldalaginu [455] lag torfhruns [777] og efsti hluti torfhleðslu [800]. Torfhrunið [777] var úr torfhleðslu [800]. Nokkur önnur lög liggja milli torfhrunsins [777] og neðsta hluta torfhleðslunnar [800] en ekki reyndist mögulegt að grafa hana alla fram þetta sumarið. Torfhleðslan [800] stefnir norðvestur-suðaustur og liggur suðaustur út af uppgraftarsvæði, undir steypnan vegg kirkjugarðsins. Mest er hleðslan um 2,14 m inn á uppgraftarsvæði. Undir torfhruninu [777] var viðaröskulag [1052]. Viðaröskulagið [1052] var þunnt öskulag án aldursgreinanlegra gripa. Viðaröskulagið [1052] var svo yfir blönduðu lagi viðarösku og áfoksmoldar [1081].

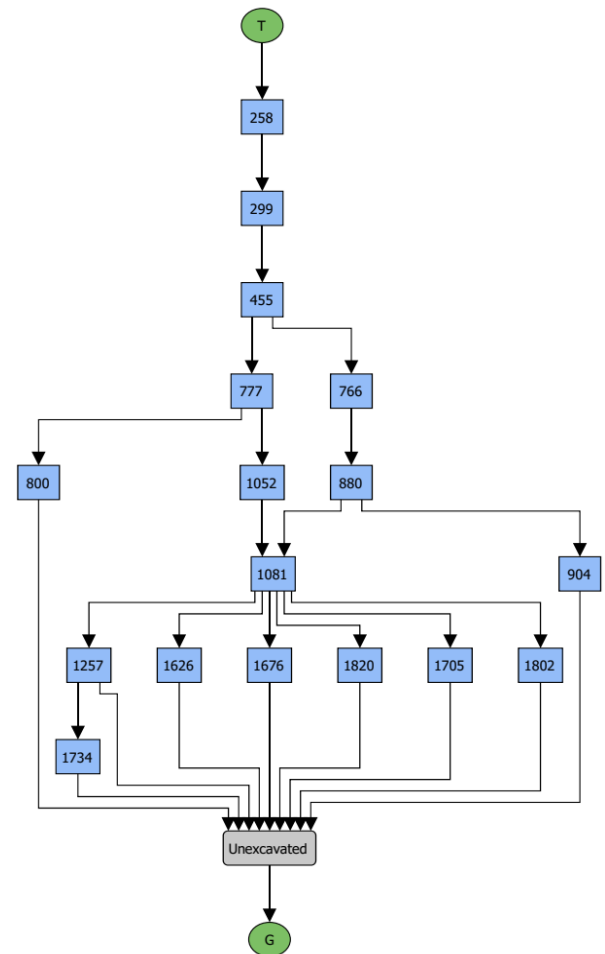
Í suðvesturhorni svæðisins kom í ljós lítið lag viðarösku [766] undan blandaða moldarlaginu [455]. Viðaröskulagið [766] lá ofan á torfhruni [880] úr torfhleðslu [904]. Torfhrunið [880] lá yfir torfhleðslu [904] og blönduðu lagi viðarösku og áfoksmoldar með einstaka járnútfellingum [1081].

Torfhleðslan [904] nær aðeins um 0,82 m inn á uppgraftarsvæðið, með stefnu norður-suður, en liggur áfram suður af uppgraftarsvæðinu, vestan við svæði B. Torfhleðslan [904] er um 0,8 m á breidd en ekki reyndist mögulegt að grafa hana alla fram þetta sumarið.

Blandaða lagið [1081] lá yfir nánast öllum norðurhluta svæðisins og er keimlíkt blandaða moldarlaginu [455], þó minna af járnútfellingum og sendnum linsum en meira af viðarösku- og torfslettum. Sunnan við torfhleðsluna [800] kom fram viðaröskulag [1257], þunnt lag en þó fremur stórt, undan blandaða laginu [1081].

Viðaröskulagið [1257] reyndist vera seinasta lagið sem unnt var að grafa sumarið 2022. Lögin sem komu fram undan því, og blandaða laginu [1081], voru mæld upp og lýst. Efst af þeim lögum sem á eftir að grafa virðist vera viðaröskulag [1626], nyrst á svæðinu. Vestan við viðaröskulagið [1626] er áfoksmoldarlag [1676] en í því eru viðaröskuslettur. Austan við öskulagið [1626] og norðan við torfhleðslu [800] var steinahrúga [1820]. Steinahrúgan [1820] hafði ekki byggingarlag og eru steinarnir þar yfirleitt það litlir að ekki er líklegt að þeir séu úr hleðslu.

Sunnan við moldarlagið [1676] er gulleitt, fitukennt, tyrfið lag [1705] sem liggur upp að torfhleðslu [904]. Syðst á svæðinu er stórt, blandað lag [1734] áfoksmoldar og viðarösku með

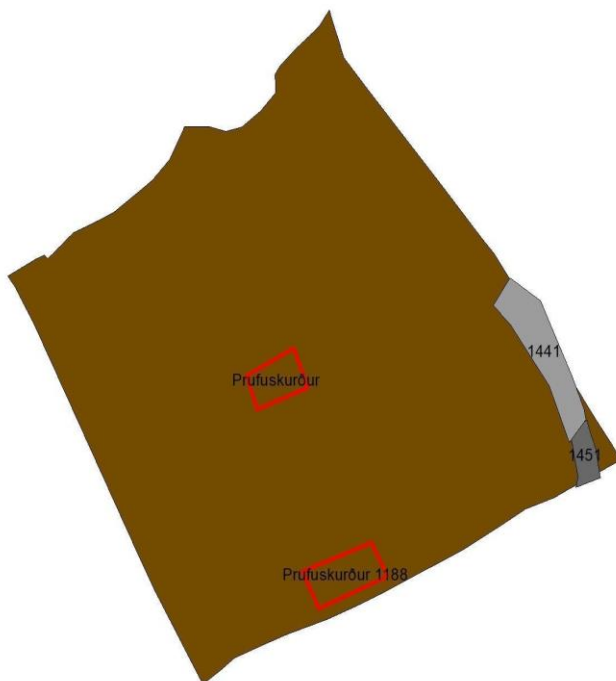


Mynd 7: Teikning af C-svæði uppgraftarins sumarið 2022, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu : Flæðirit yfir einingar á A-svæði.

töluvert af járnútfellingum. Mjög líklegt er að þetta lag sé í raun nokkur lög sem ekki var hægt að greina á milli á yfirborði. Syðst á svæðinu, umlukið blönduðu lagi [1734], er afmarkað lag [1802] járnríks jarðvegs, sem er mjög líklega járnríkt torf.

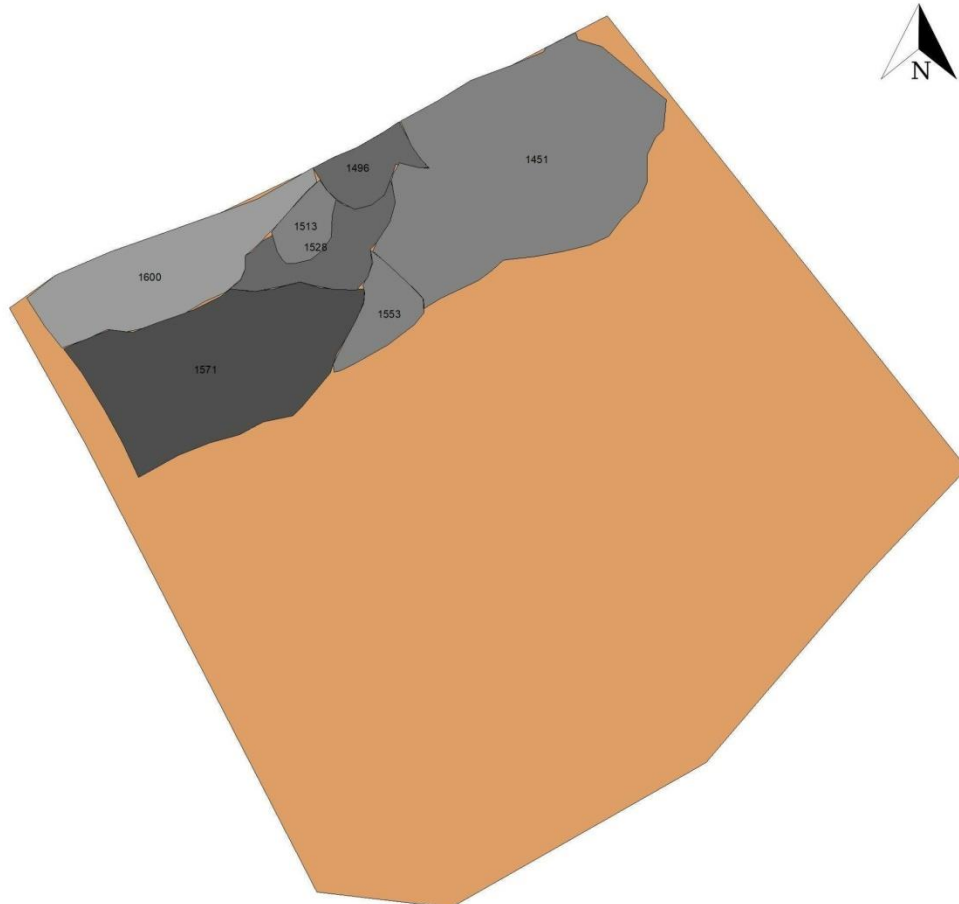
4.2 B-Svæði

B-svæði var grafið að mestu með gröfu en þar var einnig tekinn lítill könnunarskurður [1188] til að kanna hversu djúpt mannvistarlæg ná (mynd 8). Strax var greinilegt að mikil jarðvegsþykknun hefur átt sér stað en efstu mannvistarlæg voru um 1 m fyrir neðan yfirborð, undir lagi áfoksmoldar með járnútfellingum [258] sem lá yfir uppgraftarsvæðinu öllu. Reyndust mannvistarlögin ná að minnsta kosti niður á um 4 metra undir yfirborð en grunnvatnsstaðan var á um 3,5 metra dýpi undir yfirborði. Þetta þýddi að dýpsti hluti B-svæðis, sem var grafinn töluvert dýpra en svæði A og C, fylltist sífellt af vatni sem dæla þurfti burt. Í könnunarskurði [1188] reyndist ekki unnt að grafa dýpra 4 m vegna vatns sem vætlaði inn í skurðinn. Voru minjar þar á um 0,50 metra undir grunnvatnsstöðu. Er því ljóst að vatnsstaðan mun valda nokkrum vanda við framhald uppgrftar á svæðinu. Bein (2022-7-36) sem fannst í könnunarskurðinum [1188] var sent í kolefnisaldursgreiningu og reyndist það frá klausturtíma (sjá kafla 6.1 og viðauka 2). Innan B-svæðis mátti greina öskuhauga en erfitt reyndist að greina á milli mannvistarlaga og náttúrulegra



Mynd 8: Teikning af B-svæði, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu 2022.

laga þegar grafið var með vélgröfu. Í suðausturhorni B-svæðis var skilinn eftir nokkur stallur mannvistarlaga sem ekki reyndist unnt að rannsaka nema að litlum hluta þetta sumarið en ljóst er þó að þau tengjast við mannvistarlæg [1195] og [1451] á svæði C. Há grunnvatnsstaða gerði uppgröft á svæði B mjög svo erfiðan svo að ákveðið var að leggja áherslu á svæði A og C. Það var engu að síður á B-svæði sem að einhverjir merkustu fundir sumarsins komu upp. Það voru örvaroddu (2022-7-1) og stallur undan stytta eða líkneski úr leir (2022-7-12), en báðir virðast þeir eiga uppruna sinn úr klausturtíma.



Mynd 9: Teikning af C-svæði uppgrftarins sumarið 2022, eins og það leit út við lok vettvangsvinnu

4.3 C-Svæði

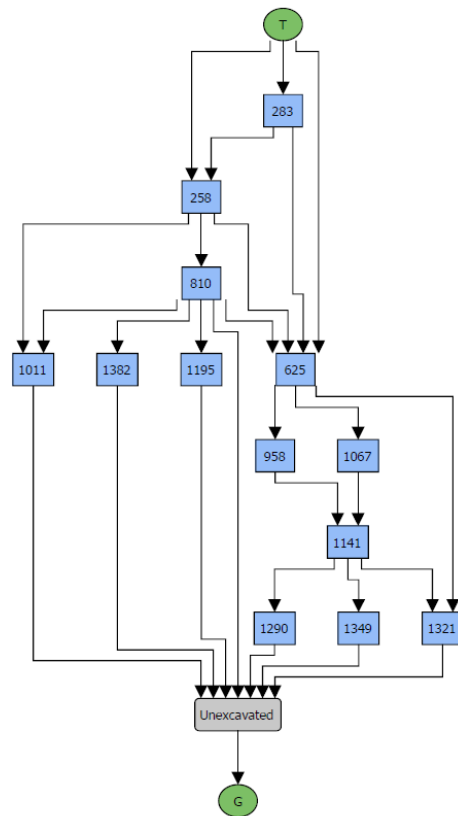
C-svæði uppgrftarins var upprunalega um 6,6 x 6,6 m að stærð en sökum dýptar svæðisins og magns sands endaði uppgraftarsvæðið á að verða um það bil 4 x 6,6 m að stærð en sandurinn syðst á svæðinu rann sífellt niður og fyllti aftur upp í það (myndir 9 og 10). Á C-svæði uppgrftarins er öskuhaugur og öll mannvistarlög tilheyra honum. Mannvistarlögin voru flest annað hvort öskulög eða torflög. Í sumum tilvikum voru mannvistarlögin torfblönduð öskulög. Önnur jarðlög voru annaðhvort moldarlög eða sandlög en þess má einnig geta að náttúrulegu lögin voru mörg hver mjög járnrík.

Efsta skráða jarðlagið á C-svæði er [283] sem var hreyft moldarlag og lá það ofan á járnríka áfokslaginu [258] og viðaröskulaginu [625]. Þess má geta að hreyfða moldarlagið [283] og viðaröskulagið [625] lágu bæði norðarlega á C-svæði en mörkin milli þessara laga voru nokkuð óljós. Viðaröskulagið [625] var það lag á C-svæði sem innihélt flest fundarnúmer en meðal gripa má nefna járn- og aðra málmgripi en einnig tvö leirkersbrot (2022-7-29). Líkt og annarsstaðar á uppgraftarsvæðinu lá járnríkt áfokslag [258] yfir öllu C- svæði en þar var það nokkuð blandað moldarlögum og mörk þess því því óljós. Undir járnríka áfokslaginu [258] voru tvö lög, moldarlag

[810] og viðaröskulag [625] en bæði þessi lög voru norðarlega á C-svæði. Moldarlagið [810] var náttúrulegt en innihélt mikið af járnútfellingum.

Viðaröskulagið [625] reyndist síðan fara undir moldarlaginu [810]. Undir moldarlaginu [810] voru þrjú önnur lög auk viðaröskulagsins [625]. Þau lög voru náttúrulegt lag [1011] sem náði yfir næstum því hálf C-svæði, viðaröskulagið [1195] var nyrst á C-svæði og náði í raun inn á miðju hluta uppgrافتarsvæðisins og viðaröskulagið [1382] sem myndaði bungu fyrir miðju, norðarlega á C-svæði. Undir viðaröskulaginu [625] voru tvö jarðlög, torf- og moldarblönduðu jarðlög [958] og [1067].

Undir þessum tveimur blönduðu torflögum var svo torfblandað viðaröskulag [1141]. Í jarðlagi [1141] voru mörk öskunnar og torfsins oftast skýr en ytri mörk lagsins voru hins vegar óljós og því ákveðið að taka öskuna og torfið saman sem eitt lag. Undir jarðlagi [1141] voru önnur jarðlög en þau voru kolalög [1290] og [1320] en einnig torflag [1349].



Mynd 10: Flæðirit yfir einingar á C-svæði.

5 Lýsing mannvirkja

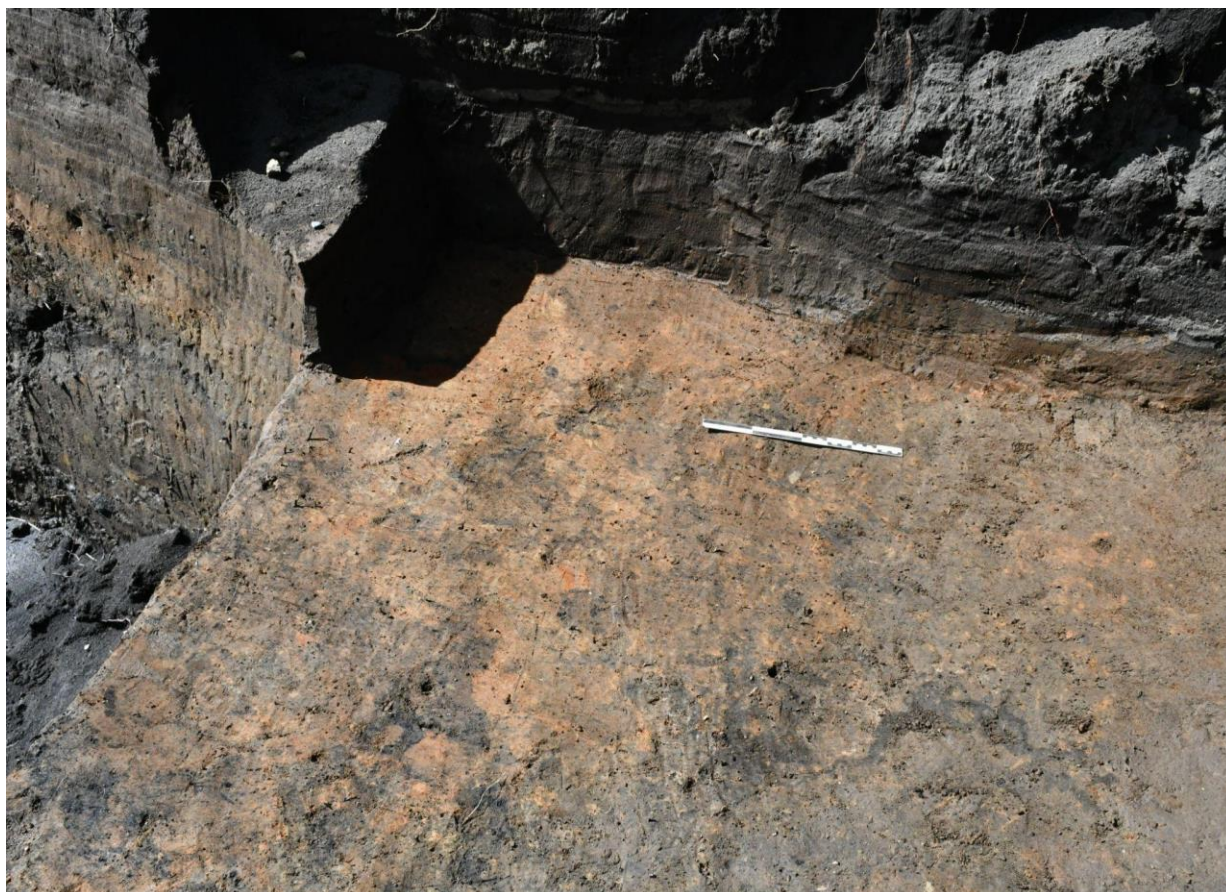
Tvær torfhleðslur komu í ljós við uppgröftinn sumarið 2022. Báðar eru þær litlir bútar og báðar er þær að finna á A-svæði. eru þær mjög svipaðar í útliti, hlaðnar úr ljósu appelsínugulleitu torfi en afstaða þeirra til hvor annarrar þýðir að þær eru að öllum líkindum ekki hluti af sama mannvirkinu. Þó er mögulegt að hleðslurnar séu frá svipuðum tíma.

Torfhleðsla [800] sem fannst við austursnið uppgraftarsvæðisins (myndir 6 og 11) virðist hún hafa stefnu norðvestur-suðaustur út af því og undir steiptan vegg kirkjugarðsins. Mest er hleðslan um 2,14 m á breidd innan uppgraftarsvæðis en ekki er hægt að segja með vissu um breidd hennar þar sem búturinn sem er innan uppgraftarsvæðisins virðist vera horn mannvirkis og ekki er að sjá innri mörk hleðslunnar. Miðað við þá breidd sem er mælanleg er, er vel mögulegt að um sé að ræða vegg einherrar byggingar sem að öllum líkindum hefur staðið þarna á 17. öld, miðað við fundi í einingum í kringum hleðsluna.

Torfhleðsla [904] (sjá mynd 12) liggur öllu dýpra en hleðsla [800] og er því mögulega eitthvað eldri. Hleðsla [904] kom í ljós í suðvestur horni uppgraftarsvæðisins (sjá mynd 6) og liggur hún mest um 0,8 m inn á uppgraftarsvæðið og er um 0,8 m að breidd, en þar er einnig um horn hennar að ræða án greinilegra innri marka.



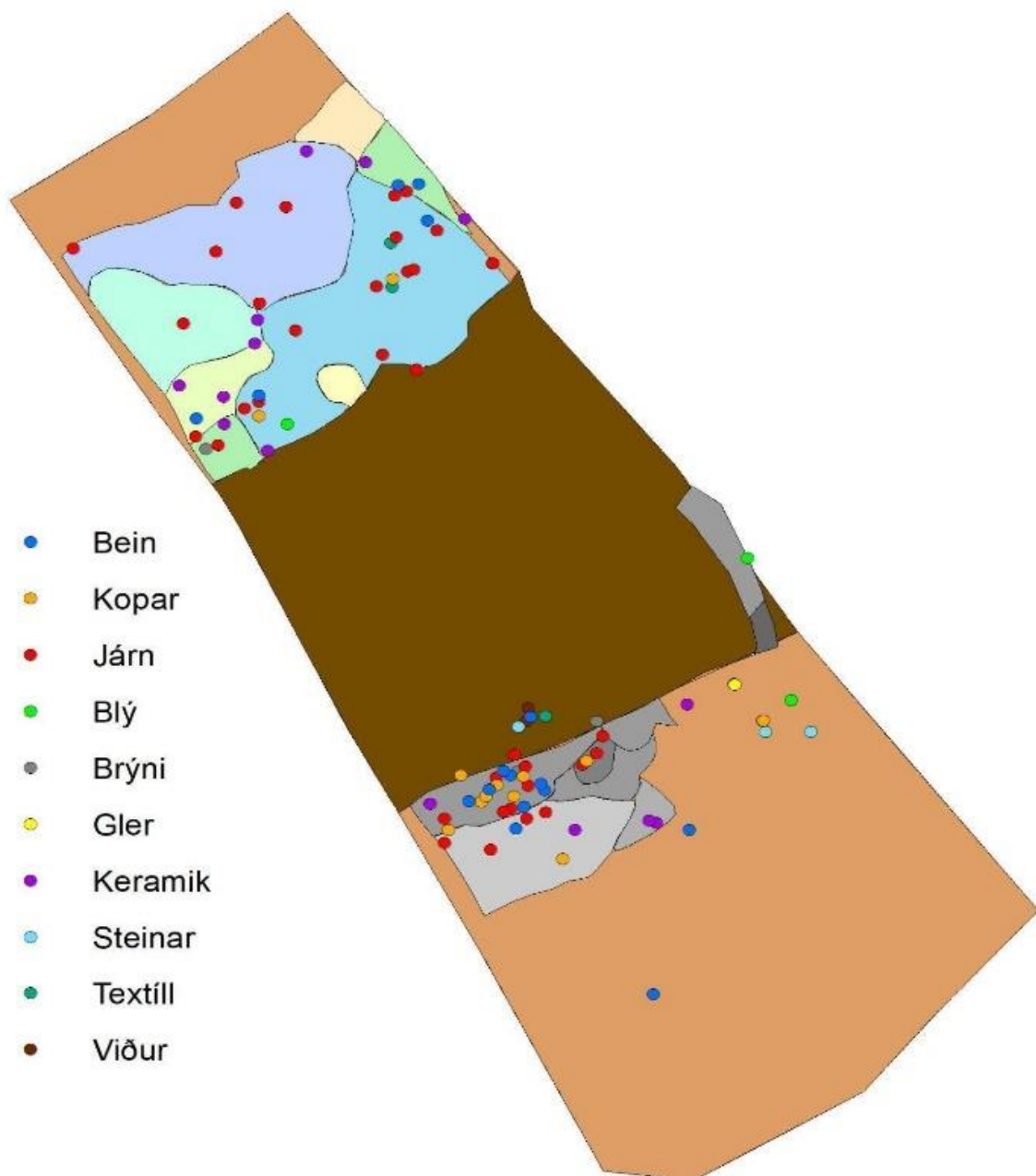
Mynd 11: Torfhleðsla [800].



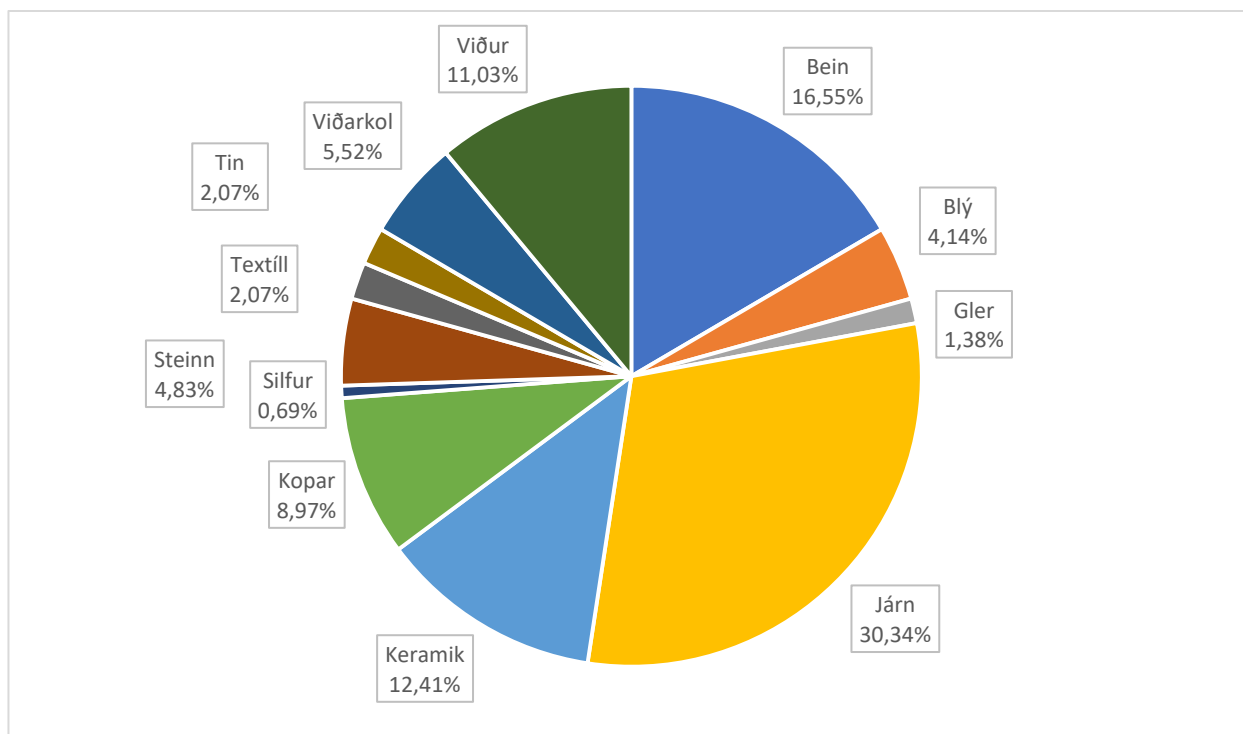
Mynd 12: Torfhleðsla [904].

6 Fundir

Alls voru skráð 147 fundarnúmer á Kirkjubæjarklaustri sumarið 2022, en af þeim var tveimur númerum eytt þar sem meintir gripir reyndust vera náttúrulegir steinar. Af þeim 145 númerum sem eftir stóðu voru 43 númer skráð sem járn, 24 fundarnúmer voru fyrir bein, 18 fyrir keramik, 16 fyrir við og fjórtán fyrir kopar. Aðrir fundarhópar innihalda færri en tíu fundarnúmer.



Mynd 13: Dreifing funda við uppgröftinn á Kirkjubæjarklaustri 2022.



Mynd 14: Skífurit með hlutföllum gripaflokka eftir fjölda.

Alls voru 60 fundarnúmer skráð á C-svæði úr uppgrefti og sigtun mannvistarlaga, 63 á A-svæði, 22 á B-svæði (myndir 13 og 14).

6.1 Bein

Alls voru 24 fundarnúmer skráð fyrir bein, allt dýrabein. Að öllum líkindum er um matarleifar að ræða en aðeins stök bein fundust. Bein hafa ekki verið greind af dýrabeinafræðingi. Eitt bein (2022-7-36), sem reyndist úr sauðfé, var sent í kolefnisaldursgreiningu hjá rannsóknarstofunni Beta Analytics. Voru niðurstöður þær að féð sem beinið tilheyrði hefði, með 92,9% vissu, drepist á tímabilinu 1396–1449. Einnig leiddi greiningin í ljós að féð hafi verið alið á grasi fjarri sjó (sjá viðauka 2).

6.2 Blý

Sex fundarnúmer voru fyrir gripi úr blýi. Tveir blýgripanna eru innsigli eða fatamerki (2022-7-3 og 2022-7-99) sem voru líklega áföst innfluttum textíll. Innsigli (2022-7-3; mynd 15) fannst í austursniði B-svæðis og tilheyrir



Mynd 15: Innsigli úr blýi (2022-7-3).

miðaldalögum en innsigli (2022-7-99) fannst í torfhruni [777]. Einnig fannst líklega einhverskonar tala (2022-7-83) úr blýi. Þá fundust þrír aðrir gripir úr blýi sem voru illgreinanlegir.

6.3 Gler

Þrír glergripir fundust sumarið 2022. Tvö brotin eru úr flötu gleri, líklegast rúðugleri (2022-7-70 og 2022-7-52; mynd 16). Það síðarnefnda gæti þó verið úr einhverskonar íláti fremur en rúðu. Þriðja brotið er steint gler (2022-7-41). Það fannst við sigtun á svæði C. Það gæti verið frá klausturtíma en steint gler fannst við uppgröftinn 2002–2006. Eins er getið um steinda glugga í Kirkjubæjarklausturskirkju árið 1397 (Steinunn Kristjánsdóttir, 2017, bls. 295).



Mynd 16: Glerbrot (2022-7-52).

6.4 Járn

Af þeim 43 fundarnúmerum sem voru skráð sem járn voru 28 númer fyrir nagla, níu fyrir ógreinilega járnhluti, eitt fyrir öngul (2022-7-26), eitt fyrir þrjón (2022-7-81), eitt fyrir þjöl (2022-7-77), eitt fyrir örvarodd (2022-7-1), eitt fyrir líklega sylgju (2022-7-11) og eitt fyrir nál (2022-7-22).

Einn af merkilegustu fundum sumarsins er án efa örvaroddurinn (2022-7-1; myndir 17 og 18) sem fannst neðarlega í suðursniði á B-svæði og hefur verið túlkað tilheyrja klausturtíma. Örvaroddurinn virðist vera oddur af lásabogaör, en vitað er að slíkir bogar tilheyrðu vopnabúrum vissra klaustra á Íslandi þó ekki sé vitað til þess að Kirkjubæjarklaustur hafi átt slíkt vopnabúr.



Mynd 17 og 18: Örvaroddur (2022-7-1). Myndirnar tók Sandra Sif Einarsdóttir, Þjóðminjasafni Íslands.

6.5 Keramik

Keramik var þriðji stærsti fundarhópurinn sumarið 2022 og voru skráð 18 þannig fundarnúmer, en af þeim var aðeins eitt sem ekki var leirker. Þetta eina keramik (2022-7-12) sem ekki var leirker er að öllum líkindum hluti af sex- eða átthyrndum stalli undan stytta (sjá mynd 19), mjög líklega dýrlingalíkneski en fóturinn undan líkneski heilagrar Barböru sem fannst við rannsóknir á Skriðuklaustri er mjög svipaður í útliti (Steinunn Kristjánsdóttir, 2017, bls. 443).



Mynd 19: Keramikbrot (2022-7-12).

Undir þeim 17 fundarnúmerum sem voru skráð sem leirker voru í heildina 25 leirkersbrot úr að minnsta kosti sjö ílátum. Aðeins eitt þessara íláta er yngra en 1750, ílát úr verksmiðjuframleiddum leir sem hefur skaddast í eldi. Þrjú ílát voru steinleirsílát, eitt Faience ílát, eitt ílát úr rauðleir og eitt ílát úr hvítum leir (2022-7-13). Því miður voru öll brotin það lítil að erfitt er að greina úr hverskonar ílátum þau voru, nema steinleirsílátin sem virðast öll vera úr flöskum eða könnum.

Öll ílátin, fyrir utan iðnaðarleirinn og ílátið úr hvítum leir, virðast vera frá tímabilinu 1600 til 1750. Hvíta leirkersbrotið (2022-7-13) er mögulega úr miðalda íláti en það fannst úr uppmökstri úr B-svæði. Frekar um leirkerin má lesa í viðauka 1.

6.6 Kopar

Alls voru 13 fundarnúmer kopar, mest þynnur og naglar af C-svæði. Nokkra fundi er vert að minnast á sérstaklega. Sá fyrsti er kopar með áföstum textíl (2022-7-92). Bæði textíllinn og koparinn eru illa farin. Að öllum líkindum var koparinn hnappur eða skreyti á textílnum. Fyrir utan þennan fund fannst annar koparhlutur með áföstum textíl (2022-7-100). Þriðji fundurinn er endi af hnífsskafti en það samanstendur af koparskreyti utan um kjarna tin og blýblöndu (2022-7-30; mynd 20). Tin og blýblandan, staðfest með efnagreiningu (Sólveg G. Beck, 2023), lítur út fyrir að hafa verið fest við einhvern annan hlut, mögulega lífrænan, textíl eða við, og koparinn hefur þá verið skreyti á þennan hlut.



Mynd 20: Endi af hnífsskafti gerður úr blöndu af kopar, tinni og blýi (2022-7-30).

Seinasti gripurinn sem vert er að minnast á er lítið brot (2022-7-14) sem skráð var sem leirker á vettvangi en hefur með efnagreiningu (Sólveg G. Beck, 2023) verið staðfest sem málmblanda kopars, tins, antimoní og blýs. Þessi gripur er því brot úr koparpotti.

6.7 Silfur

Einn gripur fannst sem sem er silfurblanda. Þessi gripur var skráður á vettvangi sem kopar en efnagreining (Sólveg G. Beck, 2023) hefur sýnt fram á að um silfur og blý blöndu er að ræða. Gripurinn er gagnskorið skreyti (2022-7-21; mynd 21) en það hefur líklegast verið fimm eða sex arma stjarna. Silfrið hefur verið fest með nöglum við eitthvert lífrænt efni, sennilega textíl eða við. Mjög líklega er þetta skreyti af fatahnapp.



Mynd 21: Silfur (2022-7-21).

6.8 Steinar

Sjö fundanúmer eru fyrir steina, þar af eru þrjú brýni. Allir fundirnir eru aðfluttir, þar með talið einn steinn sem talið sé jaspis (2022-7-75). Eitt brýnanna (2022-7-2; mynd 22) fannst í öskuhaug á B-svæði uppgrftarins en það er líklegast frá klausturtíma.



Mynd 22: Brýni (2022-7-2).

Brýnið er mjög lítið, aðeins um sex cm á lengd, þrír á breidd og um einn að þykkt. Í það hefur verið borað gat fyrir þveng eða streng. Einnig mótar fyrir ummerkjum um að grafið hafi verið í brýnið, rétt neðan við gatið, þó að það sé of máð til að hægt sé að segja með vissu hvað hefur verið grafið í það. Miðað við stærð, aldur og samhengi er talið að brýnið sé nálabrýni. Efnagreining (Sólveg G. Beck, 2023) bendir til þess að öll brýnin séu norsk að uppruna.

6.9 Textíll



Mynd 23: Bútur úr vaðmáli (2022-7-103).

Þrjú fundarnúmer eru fyrir textíl þetta sumarið, allt fremur litlir bútar. Greiningar á textílnum hafa farið fram. Tveir búturnir eru úr vaðmáli en einn er úr þrjónalesi. Sú þekking að þrjóna er ekki talin hafa borist til Íslands fyrr en uppúr 1500. Þrjónar fundust við uppgröftinn 2002–2006 en ekki er víst að þrjónalesið sem fannst nú sé svo gamalt (2022-7-102).

6.10 Tin



Mynd 24: Tin sakka eða lóð (2022-7-9).

Engir tin fundir voru skráðir á vettvangi en eftir að efnagreining fór fram (Sólveg G. Beck, 2023) komu í ljós að þrír gripir sem voru skráðir sem blý voru í raun úr tinni að meirihluta. Einn þeirra er sakka eða lóð (2022-7-9; mynd 24). Gripurinn fannst á A-svæði úr 17. eða 18. aldar samhengi. Hinir tveir gripirnir (2022-7-34 og 2022-7-96) eru illgreinilegir.

6.11 Viðarkol

Átta fundarnúmer fyrir viðarkol voru skráð. Aðeins stærri viðarkolamolum var safnað með það í huga að þeir gætu verið notaðir til kolefnisaldursgreininga.

6.12 Viður

Sextán númer voru skráð í fundaskrá fyrir við. Í öllum tilfellum er um að ræða litla viðarbúta þar sem ekki er hægt að greina hvort um eiginlegan grip sé að ræða. Margir þeirra eru bláleitir vegna mengunar af náttúrulega efninu *vivianite*.

6. Landslag, gróður og jarðgrunnur

Uppgraftarsvæðið er staðsett innan túns sem ekki hefur verið nýtt um nokkurn tíma. Stærstur hluti túnsins myndar þríhyrnt svæði sem afmarkast til austurs af gamla kirkjugarðinum en til norðurs, vesturs og suðurs af malbikuðum götum. Túnið er nokkuð þýft en yfirborðslög eru mjög sandkennd, allt þar til kemur niður að lagi áfoksmoldar með járnútfellingum [258]. Heimamenn tjáðu fornleifafraeðingum við uppgröft að þetta tún hefði verið mýri fyrir um hálfri öld eða svo og þekkt sem Kirkjumýri eða Klausturmýri sem skýrir það vel hve járnríkur jarðvegurinn er en járnútfellingar og járnrik lög virðast vera helstu náttúrulegu jarðlögin sem er að finna á þessu svæði. Hefur járníð í mörgum tilfellum einnig smeygt sér inn í mannvistarlög.

Á Kirkjubæjarklaustri hefur átt sér stað mikil jarðvegsþykknun í áranna rás en um 1 til 1,5 metrar voru niður á mannvistarlög sem ná niður fyrir 4 metra dýpi undir yfirborði. Líkt og fyrr getur, liggur grunnvatn einnig mjög hátt á Kirkjubæjarklaustri.

7. Miðlun

Ljósmyndum og upplýsingum um gripi var deilt á Facebook síðu rannsóknarinnar *Uppgröftur á Kirkjubæjarklaustri / Excavation at Kirkjubæjarklaustur* á meðan uppgrefti stóð. Var þannig reynt að ná til breiðs hóps fólks, almennings jafnt sem fornleifafræðinga. Skýrsla þessi mun vera birt í opnum aðgangi á heimasíðu verkefnisins *Samspil manns og náttúru – Between Man and Nature* (bmn.hi.is).

8. Túlkun og framhald rannsókna

Enda þótt rústir bygginga klaustursins í Kirkjubæ hafi ekki fundist þetta sumarið, þá er afraksturinn góður. Stór öskuhaugur fannst á B- og C-svæðum uppgrafarins sem virðist hafa safnast upp yfir langan tíma, að minnsta kosti frá klausturtíma og alveg fram á 17. eða jafnvel 18. öld. Var þetta staðfest bæði með gripagreiningum og með kolefnisaldurgreiningu á beini úr sauðfé sem hefur drepist á fyrri hluta 15. aldar. Ekki tókst að rannsaka öskuhauginn í heild en þó lofar hann góðu fyrir áframhaldandi rannsóknir á sambúð klaustrafólksins við náttúrulegt umhverfi sitt.

Hægt var að tímasetja allar einingar frá A-svæði til 17. eða 18. aldar en líklegt er að þar undir geti legið minjar frá klausturtíma líkt og kom í ljós í uppgreftinum 2002–2006. Fróðlegt væri að vita hvort torfhleðslur þær sem komu fram á A-svæði séu veggir bygginga eða stök garðlög.

Miðað við afrakstur sumarsins 2022 er líklegt að áhersla verði lögð á öskuhauginn á C-svæði, sem og ný svæði eftir niðurstöðum fjarkannana 2022, við uppgröft næsta sumars, en áætlað er að næstu tvö sumur, hið minnsta, muni vera grafið á Kirkjubæjarklaustri í tengslum við verkefnið *Samspil manns og náttúru*.

Heimildaskrá

- Árni Daníel Júlíusson. (2014). *Jarðeignir kirkjunnar og tekjur af þeim 1000–1500*. Center for Agrarian Historical Dynamics.
- Bjarni F. Einarsson. (2000). *Kirkjubær : Klaustur og umhverfisaðstæður : Prufuholur við gamla bæjar- og klausturstæði Kirkjubæjar*. Fornleifafræðistofan.
- Jón Kristinn Einarsson. (2022). *Jón Steingrímsson og Skaftáreldar*. Sögufélag.
- Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson. (2002). *Rannsókn á rústum nunnuklaustursins á Kirkjubæ : Skýrsla I : Rannsóknaruppgröftur sumarið 2002*. Fornleifafræðistofan.
- Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson. (2006). *Rannsókn á rústum nunnuklaustursins á Kirkjubæ : Áfangaskýrsla 2006 til stjórnar Kristnihátíðarsjóðs*. Fornleifafræðistofan.
- Kristján Mímisson og Bjarni F. Einarsson. (2009). „Ora et labora“ : Efnisveruleiki klausturlífs á Kirkjubæjarklaustri. Í Guðmundur Ólafsson og Steinunn Kristjánsdóttir (ritstj.) *Endurfundir : Fornleifarannsóknir styrktar af Kristnihátíðarsjóði 2001–2005*. Þjóðminjasafn Íslands.
- Kristján Mímisson, Bjarni F. Einarsson og Sandra Sif Einarsdóttir. (2004). *Rannsókn á rústum nunnuklaustursins á Kirkjubæ : Skýrsla III : Rannsóknaruppgröftur, sumarið 2004*. Fornleifafræðistofan.
- Kristján Mímisson, Bjarni F. Einarsson og Sandra Sif Einarsdóttir. (2005). *Rannsókn á rústum nunnuklaustursins á Kirkjubæ : Skýrsla IV : Rannsóknaruppgröftur, sumarið 2005*. Fornleifafræðistofan.
- Landnáma. Íslensk fornrit I*. (1982). Jakob Benediktsson gaf út. Hið íslenska fornritafélag.
- Sigurjón Einarsson. (2004). Kirkjubæjarklaustur: Héraðsmiðstöð að fornu og nýju. *Dynskógar: Rit Vestur-Skaftfellinga* 9, bls. 7–198.
- Sólveig G. Beck. (2023). *Efnagreiningar á gripum frá Þingeyraklaustri og Kirkjubæjarklaustri með hjálp pXRF*. Háskóli Íslands.
- Steinunn Kristjánsdóttir. (2017). *Leitin að klaustrunum : Klausturhald á Íslandi í fimm aldir*. Sögufélag.
- Steinunn Kristjánsdóttir. (2021). Lokun íslensku miðaldaklaustranna. *Ritröð Guðfræðistofnunar* 53/2021, bls. 74–96.

Jarðlagaskrá

Jarðlög sem náðu yfir öll svæði

Náttúruleg lög

Yfirborðslag

[258] Lag áfoksmoldar með járnútfellingum

Lag áfoksmoldar með járnútfellingum, töluvert breytilegt, yfirleitt hörð skel en mýkri á köflum þar sem það blandast moldarlögum. Lá yfir allri mannvist.

A-Svæði

Náttúruleg lög

455. Lag áfoksmoldar

Mjög blandað lag áfoksmoldar sem innihélt sendnar linsur, morkin bein og járnútfellingar. Gráleitur jarðvegur, brún mold með flyksum af ösku og morknum viðarkolum. Steinar voru í laginu án nokkurs byggingarlags þó. Lagið var mjög breytilegt er varðar þéttleika og áferð án þess þó að hægt sé að greina önnur lög þar úr.

Öskulög

299. Blandað lag viðarösku og áfoksmoldar

Blandað öskulag, mold og viðaröskublettir en lítið um heil viðarkol. Nokkuð af ytra lagi og glerungi dýratanna en lítið um heilar tennur. Líklegast er þetta lag yngra en 17. öld.

766. Viðaöskulag

Lítið lag viðarösku á brún milli svæðis A og B. Dökkt og laust í sér. Örlítið af litlum brotum af brenndum beinum.

1052. Viðaröskulag

Lítið viðaröskulag undir torfhruni [777] en yfir blönduðu jarðlagi [1081].

1081. Blandað lag viðarösku og áfoksmoldar

Mjög blandað lag áfoksmoldar og viðarösku sem hylur meiri hluta A-svæði. erfitt er að greina á milli þessa lags og lags [455] en önnur lög skilja þau að. Töluvert er af brenndum beinum, viðaröskuslettum, morknum beinum, torfslettum og steinum. Þetta lag er þó jafn járnríkt og [455], þrátt fyrir töluverðar járnútfellingar.

1257. Viðaröskulag

Þunnt viðaröskulag sem er þó fremur víðfemt. Dökkt og mjúkt með töluvert af brenndum beinum og eru mörkin bein á mörkum lagsins sem tilheyra mögulega frekar öðrum lögum. Lagið er yfirleitt undir 1 cm að þykkt. Eitthvað er um járnútfellingar í laginu.

Torf

777. Torfhrun

Torfhrun úr torfhleðslu [800]. Frekar blandað áfoksmold. Eitthvað er af steinum í hruninu. Mögulegt er að þeir hafi tilheyrt torfhleðslunni [800] en það þykir þó ólíklegt miðað við stærð þeirra.

800. Torfhleðsla

Torfhleðsla sem var mæld inn en ekki grafinn upp.

880. Torfhrun

Torfhrun úr hleðslu [904]. Staðsetning lagsins er í SV-horni undir lagi [766].

904. Torfhleðsla

Torfhleðsla [904] sem liggur undir torfhruni [880]. Staðsett í SV-horni A-svæðis og virðist fara lengra suður út fyrir svæðið.

C-Svæði

Náttúruleg lög

283. Hreyft moldarlag

Brúnt moldarlag sem liggur upp að svörtu viðaröskulagi. Moldarlagið er sennilegast blandað af bæði yfirborðslagi og sandi. Á eftir að koma betur í ljós hversu mikið [258] fer undir moldarlagið. Mörkin á milli [625] og [283] eru óljós.

810. Moldarlag

Þykkt, brúnt moldarlag með mikið af járnútfellingum sem lá austanmegin upp við öskulag [625] nyrst á C-svæði. Lagið var á köflum leirkennt og mjúkt en annars staðar sandkenndara. Neðarlega í laginu var mikið um kol.

1011. Náttúrulegt lag

Járnríkt náttúrulegt lag. Grá/svartkennt með harðri járnútfellingu á köflum. Engin sjáanleg mannvist í laginu. Liggur undir [258] og [810].

Öskulög

625 Viðaröskulag

Viðaröskulag sem blandast saman við [283]. Frekar dökkt og mörk þess eru óljós þar sem það blandast við moldarlag [283]. Í laginu fundust naglar, öngull og bronsgripur. Einnig voru einstaka brot af brenndum beinum og einhver kol. Óljós mörk á milli jarðlaga [625] og [283].

1141. Torfblandað viðaröskulag

Jarðlag blandað af torfi og viðarösku. Mörk öskunnar og torfsins eru oftast skýr en mörk lagsins eru almennt nokkuð óljós. Ákveðið að taka öskuna og torfið saman sem eitt lag. Annað öskulag liggur svo undir þessu torfblandaða öskulagi. Lítið um gripir enn sem komið er. Torfið er gulleitt og sumstaðar nokkuð járnkennt. Það fundust nagli og annar óræður járngripur í laginu.

1195. Blandað viðaröskulag

Jarðlag blandað af áfoksmold og viðarösku en járnútfellingar voru algengar í því. Ofan á þessu lagi lá moldarlag [810]. Undir [1195] virðist liggja annað mun hreinna og feitara lag (öskulag). Allt lagið var sigtað en engir gripir fundust. Einstaka brennd bein voru í laginu og einn viðarbútur. Undir þessi lagi fannst steinn 2022-7-88.

1382. Blandað viðaröskulag

Jarðlag blandað af áfoksmold of viðarösku. Lýsist sem bunga vestanmegin við öskulagið [1195]. [1382] er mögulega það sama og öskulagið [1195]. Einhverjar járnútfellingar og kol í laginu. Þetta lag var mælt inn og ljósmyndað en ekki grafið sumarið 2022. Þarf að taka þessa bingu áður en nokkuð annað er grafið.

1290. Viðaröskulag

Kolalag í vesturhluta C-svæðis. Lagið var mælt inn og tekið var úr því sýni. Í laginu voru einstaka brennd bein og bein sem voru mjög illa farin líkt og í öðrum lögum í öskuhaugnum.

1321. Viðaröskulag

Viðaröskulag í öskuhaug á C-svæði.

Torflög

681. Torf

Ljós, gulbrún torfsletta í öskulagi [625].

958. Torf

Jarðlag blandað torfi og áfoksmold undir jarðlagi [625]. Lagið er fullt af viðarkolum og er blandað lögnum í kring.

1067. Blandað torflag

Jarðlag blandað torfi og áfoksmold í vesturhluta C-svæðis. Í laginu var mikið af viðarkolum en einnig voru nokkur brennd bein og morkin bein sem voru mjög illa farin og því var ekki hægt að hirða þau.

1349. Torflag

Einstaka illa farin bein og nokkur lítil brot viðarkola voru í laginu.

Fundaskrá

Rann- sóknarnr.	Nr.	Dags.	Fundur	Efni	Lýsing	Svæ- ði	Lag	Intrasis nr.	Skráð af
2022-7	1	4.7.2022	Örvaroddur	Járn		B	S-Snið	201	SJK
2022-7	2	4.7.2022	Brýni	Stein		B	S-Snið	202	ÞDH
2022-7	3	4.7.2022	Innsigli	Blý		B	A-Snið	203	SBG
2022-7	4	4.7.2022		Viður	Bláleitur viður- mengaður af vivianite	B			ÞDH/ SJK
2022-7	5	5.7.2022		Viður		B	Prufuskurður um mitt svæði		SBG
2022-7	6	6.7.2022	Nagli	Járn		B	S-Snið		ÞDH
2022-7	7	12.7.2022	Nagli	Járn		A	Yfirborð	256	ASÓ
2022-7	8	12.7.2022	Nagli	Járn		A	Yfirborð	257	DLD
2022-7	9	13.7.2022	Lóð/ Sakka	Tin		A	299	282	JOJ
2022-7	10	13.7.2022	Leirker	Keramik		A	299	281	JOJ
2022-7	11	13.7.2022	Keðjuhlekkur/ sulgja, brotin	Járn		A	258	280	ASÓ
2022-7	12	11.7.2022	Fótur undan líkneski	Keramik		A	Lausafundur		JOJ
2022-7	13	11.7.2022	Leirker	Keramik		A	Lausafundur		SJK
2022-7	14	14.7.2022	Pottabrot	Tin	Blanda af tini, kopar, antimóní og blýi	A	299	416	DLD
2022-7	15	14.7.2022	Nagli	Járn		C	625	417	SBG
2022-7	16	14.7.2022	Nagli	Járn	Úr N-prófil	A		419	JOJ
2022-7	17	14.7.2022		Kopar	Hnappur? tappi? nagli?	A	299	420	ASÓ
2022-7	18	14.7.2022	Nagli	Járn		C	625	421	SBG
2022-7	19	14.7.2022	Nagli	Járn		C	625	422	VES
2022-7	20	14.7.2022	Leirker	Keramik		A	299	423	DLD
2022-7	21	14.7.2022	Skreyti	Silfur	Lítið gat er á líkt og fyrir nagla. Blý blandað silfur.	C	625	424	VES
2022-7	22	14.7.2022	Nagli? Nál? Öngull?	Járn		A	299	427	ASÓ
2022-7	23	14.7.2022	Nagli	Járn	Úr gráu lagi	A		428	JOJ

					undir 299				
2022-7	24	14.7.2022		Kopar	Örlítið brot	C	625	423	SBG
2022-7	25	14.7.2022	Þynna	Kopar	Örlítið, fannst við sigtun	C	625		VES
2022-7	26	14.7.2022	Öngull	Járn	Fannst við sigtun	C	625		SN
2022-7	27	5.7.2022	Nagli	Kopar	Úr NA horni	A			ÞHD
2022-7	28	5.7.2022	Leirker	Keramik	Úr NA horni	A			ÞHD
2022-7	29	18.7.2022	Leirker	Keramik	Fannst við sigtun	C	625	443	VES
2022-7	30	18.7.2022	Skreyti	Kopar + blý + tin	Fannst við sigtun	C	625	444	SBG
2022-7	31	18.7.2022		Járn		A	299	446	ASÓ
2022-7	32	18.7.2022	Brýni	Steinn		A	299	447	ASÓ
2022-7	33	18.7.2022		Kopar		C	625	449	SBG
2022-7	34	18.7.2022		Tin	Blýblandað tin	C	625	451	SBG
2022-7	35	18.7.2022		Járn		A	299	525	ASÓ
2022-7	36	25.7.2022	Bein	Bein	Sent í kolefnis-aldursgreiningu	A	1188	1285	ASÓ
2022-7	37	18.7.2022	Leirker	Keramik		A	455	527	ÞHD
2022-7	38	18.7.2022	Nagli	Járn		C	625	623	SBG
2022-7	39	18.7.2022	Nagli	Járn		C	625	624	SBG
2022-7	40	18.7.2022	Leirker	Keramik		A	299		DLD
2022-7	41	18.7.2022	Gler	Gler	Fannst við sigtun. Greint með XRF sem steint gler	C	625		SBG
2022-7	42	18.7.2022	Nagli	Járn	Fannst við sigtun	C	625		SBG
2022-7	43	18.7.2022		Járn	Fannst við sigtun	C	625		SBG
2022-7	45	19.7.2022	Nagli	Járn		A	455	653	DLD
2022-7	46	19.7.2022	Leirker	Keramik		C	258	654	SBG
2022-7	47	19.7.2022	Leirker	Keramik		A	455	655	ASÓ
2022-7	48	19.7.2022	Nagli	Járn		A	455	765	ASÓ
2022-7	49	19.7.2022	Nagli	Járn	Fannst við sigtun	C	625		VES

2022-7	50	20.7.2022	Leirker	Keramik		A	777	845	DLD
2022-7	51	20.7.2022		Járn		A	777	846	JOJ
2022-7	52	20.7.2022		Gler	Fannst við sigtun	C	625	917	SBG
2022-7	53	20.7.2022	Leirker	Keramik		A	880	957	ASÓ
2022-7	54	20.7.2022	Leirker	Keramik		A	455	970	ASÓ
2022-7	55	20.7.2022		Járn		C	455	971	JOJ
2022-7	56	20.7.2022	Nagli	Járn	Fannst við sigtun	A	625		SBG
2022-7	57	20.7.2022		Járn	Fannst við sigtun	A	625		SBG/SJK
2022-7	58	20.7.2022		Kopar	Fannst við sigtun	A	625		SBG/SJK
2022-7	59	13.7.2022	Naglar	Járn	Fannst við sigtun	C			VES
2022-7	60	21.7.2022	Nagli	Kopar	Fannst við sigtun	C	958		SBG
2022-7	61	21.7.2022		Járn		A	455	981	JOJ
2022-7	62	21.7.2022		Járn		C	958	983	SBG
2022-7	63	21.7.2022	Brýni	Steinn		A	958	984	JOJ
2022-7	64	21.7.2022	Nagli	Járn		A	777	985	JOJ
2022-7	65	21.7.2022	Leirker	Keramik	Fannst við sigtun	C	958	986	SBG
2022-7	66	21.7.2022		Járn		A	455	1004	JOJ
2022-7	67	22.7.2022	Nagli	Járn	Lausafundur	A	1052	1122	DLD
2022-7	68	22.7.2022		Járn	Fannst við sigtun	C	988	1124	SBG
2022-7	69	24.7.2022		Steinn		C	810	1157	DLD
2022-7	70	24.7.2022	Rúðugler	Gler		C	810	1134	DLD
2022-7	72	24.7.2022		Keramik		C	696	1135	DLD
2022-7	73	24.7.2022		Blý		C	810	1139	DLD
2022-7	74	25.7.2022	Leirker	Keramik		C	810	1178	SN
2022-7	75	25.7.2022	Steinn	Jaspis		A	1188	1320	ASÓ
2022-7	76	25.7.2022	Nagli	Járn	Fannst við sigtun	C	1041	1185	VES
2022-7	77	25.7.2022	Þjöl	Járn		C	1041	1186	VES

2022-7	78	25.7.2022	Nagli	Járn		C	1141	1187	SN
2022-7	79	25.7.2022	Nagli	Járn		A	1257	1332	JOJ
2022-7	80	25.7.2022	Nagli	Járn	Fannst við sigtun	C	1290	1367	SBG
2022-7	81	25.7.2022	Prjónn/nagli	Járn	Fannst við sigtun	C	1321	1368	VES
2022-7	82	25.7.2022		Viður	Unninn	A	1188	1334	ASÓ
2022-7	83	26.7.2022		Blý	Undir lagi 810	C		1391	SBG
2022-7	84	26.7.2022	Blý + tönn	Blý	Fannst við sigtun	C	1349	1380	VES/ SBG
2022-7	85	25.7.2022		Kopar		A	1257	1318	JOJ
2022-7	86	26.7.2022		Viður		A	1188	1369	ASÓ
2022-7	87	26.7.2022	Nagli	Járn		A	1081	1378	JOJ
2022-7	88	26.7.2022	Steinn	Steinn	Öskulag undir 1195	C		1379	PHD
2022-7	89	26.7.2022	Leirker	Keramik		A	1081	1381	DLD
2022-7	90	26.7.2022	Leirker	Keramik	Fannst við hreinsun. Öskulag undir 810.	C		1428	SN
2022-7	91	26.7.2022	Nagli	Járn		A		1440	JOJ
2022-7	92	26.7.2022		Kopar + textíll	Úr S-próffíl B svæðis	B			SN
2022-7	93	26.7.2022		Blý	Fannst við sigtun frá prufuholu	B			SJK
2022-7	94	4.7.2022	Nagli	Járn		B			SJK/ PHD
2022-7	95	20.7.2022	Leirker	Keramik	Fannst við sigtun haugs	B			SJK
2022-7	96	26.7.2022		Tin	Fannst við sigtun haugs	B			SBG
2022-7	97	24.7.2022		Kopar		C	810	1137	DLD
2022-7	98	22.7.2022	Nagli	Járn		A	1081	1123	ASÓ
2022-7	99	21.7.2022	Innsigli	Blý		A	777	982	DLD
2022-7	100	20.7.2022	Textíll + kopar	Kopar	Textíl leifar + kopar	A	777	847	JOJ
2022-7	101	24.7.2022	Textíll	Textíll	Textíl leifar	C	810	1138	DLD
2022-7	102	25.7.2022	Prjónales	Textíll	Textíl leifar,	A	1257	1333	ASÓ

					fundust við sigtun				
2022-7	103	25.7.2022	Vaðmál	Textíll	Textílleifar	A	1188	1192	JOJ/ SN
2022-7	104	5.7.2022	Viðarsýni	Viður		B	Prufuskurður um mitt svæði		SBG
2022-7	105	5.7.2022	Viðarkol	Viðarkol		B	Prufuskurður um mitt svæði		SBG
2022-7	106	5.7.2022	Viðarkol	Viðarkol		B	V-Snið		SBG/ ÞDH
2022-7	107	5.7.2022	Viðarsýni	Viður		B	S-Snið		SBG/ ÞDH
2022-7	108	5.7.2022	Viðarkol	Viðarkol		B	S-Snið		SBG/ ÞDH
2022-7	109	12.7.2022	Tönn/Bein	Bein		A	Yfirborð	279	DLD
2022-7	110	14.7.2022	Viðarkol	Viðarkol		A	299		DLD
2022-7	111	14.7.2022	Brennd bein	Bein	Fannst við sigtun	C	625		VES
2022-7	112	14.7.2022	Viðarkol	Viðarkol		C	625	426	VES
2022-7	113	14.7.2022	Viðarkol	Viðarkol		C	625	425	
2022-7	114	14.7.2022	Brennd bein	Bein	Fannst við sigtun	A	299		DLD
2022-7	115	14.7.2022	Brennd bein	Bein	Fannst við sigtun	A	299		DLD
2022-7	116	14.7.2022	Brennd bein	Bein	Fannst við sigtun	A	299		DLD
2022-7	117	14.7.2022	Brennd bein	Bein	Fannst við sigtun	C	625		VES
2022-7	118	14.7.2022	Brennd bein	Bein	Fannst við sigtun	A	299		DLD
2022-7	119	5.7.2022	Viður	Viður		B	Prufuskurður um mitt svæði		SBG
2022-7	120	18.7.2022	Tönn/Bein	Bein		C	625	431	SBG
2022-7	121	18.7.2022	Viðarkol	Viðarkol		C	625	448	VES/ SBG
2022-7	122	18.7.2022	Viður	Viður		C	625	450	SBG
2022-7	123	18.7.2022	Bein	Bein		C	625	453	SBG
2022-7	124	18.7.2022	Tönn	Bein		C	258	454	ÞHD
2022-7	125	18.7.2022	Tönn	Bein		C	625	452	SBG

2022-7	126	18.7.2022	Viðarkol	Viðarkol	Fannst við sigtun	A	299		DLD
2022-7	127	18.7.2022	Brennd bein	Bein	Fannst við sigtun	A	299		DLD
2022-7	128	18.7.2022	Brennd bein	Bein		C	625		SBG
2022-7	129	20.7.2022	Bein	Bein		A	777	878	DLD
2022-7	130	20.7.2022	Bein	Bein		A	777	879	JOJ
2022-7	131	20.7.2022	Tönn/Bein	Bein		C	625	922	SBG
2022-7	132	20.7.2022	Brennd bein	Bein		C	625	969	SBG
2022-7	133	20.7.2022	Viður	Viður		C	810	972	PHD
2022-7	134	21.7.2022	Brennd bein	Bein		A	777	982	DLD
2022-7	135	21.7.2022	Tönn/Bein	Bein		C	258	987	SN
2022-7	136	24.7.2022	Viður	Viður		C	810		DLD
2022-7	137	25.7.2022	Viður	Viður		C	810	1193	SBG
2022-7	138	18.7.2022	Nagli	Járn	Mögulega prjónn?	A	455	526	JOJ
2022-7	139	25.7.2022	Viður	Viður		A	1188	1319	ASÓ
2022-7	140	25.7.2022	Viður	Viður		C	1195	1335	SH
2022-7	141	25.7.2022	Bein	Bein		C	1290	1336	SBG
2022-7	142	26.7.2022	Viður	Viður	Fannst við sigtun	B	Prufuhola		SK
2022-7	143	26.7.2022	Bein	Bein	Fannst við sigtun	B	Prufuhola		SK
2022-7	144	4.7.2022	Bein	Bein		B	Úr haug		SJK/ PHD
2022-7	145	4.7.2022	Viður	Viður		B	Úr haug		SJK/ PHD
2022-7	146	19.7.2022	Brennt bein	Bein	Fannst við sigtun	B	Úr haug		SJK
2022-7	147	25.7.2022	Viður	Viður		A	1188	1194	ASÓ

Sýnaskrá

Rannsóknarnr.	Sýnanr.	Dags.	Lýsing	Svæði	Lag	Intrasísnr.	Skráð af
2022-7	1	22.7.2022	Jarðvegssýni úr öskuhaug	C	1111		SBG
2022-7	2	25.7.2022	Jarðvegssýni úr öskuhaug	C	1195	1317	SH/PHD
2022-7	3	25.7.2022	Jarðvegssýni úr öskuhaug	C	1290		SBG

Ljósmyndaskrá

Nr.	ID	Svæði	Jarðlag nr.	Jarðlag	Myndefni	Átt	Ljós.	Dagsetning	Myndavél
1	9962				Vinnumynd	S	SN	12.07.2022	Nikon
2	9963				Vinnumynd	S	SN	12.07.2022	Nikon
3	9964				Vinnumynd	S	SN	12.07.2022	Nikon
4	9965				Vinnumynd	N	SN	12.07.2022	Nikon
5	9966				Vinnumynd	N	SN	12.07.2022	Nikon
6	9967		258	Járnútfelling	Prófill. Sést í járnþönnu	A	SN	12.07.2022	Nikon
7	9968		258	Járnútfelling	Prófill. Sést í járnþönnu	A	SN	12.07.2022	Nikon
8	9969		258	Járnútfelling	Prófill. Sést í járnþönnu	A	SN	12.07.2022	Nikon
9	9970		258	Járnútfelling	Prófill. Sést í járnþönnu	A	SN	12.07.2022	Nikon
10	9971		258	Járnútfelling	Járnríkt lag að koma undan sandinum	A	SN	12.07.2022	Nikon
11	9972		258	Járnútfelling	Járnríkt lag að koma undan sandinum/ Vinnumynd	V	SN	12.07.2022	Nikon
12	9973		258	Járnútfelling	Járnríkt lag að koma undan sandinum/ Vinnumynd	V	SN	12.07.2022	Nikon
13	9974		258	Járnútfelling	Járnríkt lag að koma undan sandinum/ Vinnumynd	S	SN	12.07.2022	Nikon
14	9975		258	Járnútfelling	Járnríkt lag að koma undan sandinum/ Vinnumynd	S	SN	12.07.2022	Nikon
15	9976	C	258	Járnríkt lag	Járnríkt lag eftir hreinsun	N	SN	13.07.2022	Nikon
16	9977	C	258	Járnríkt lag	Járnríkt lag eftir hreinsun	N	SN	13.07.2022	Nikon
17	9978	C	258	Járnríkt lag	Járnríkt lag eftir hreinsun	N	SN	13.07.2022	Nikon
18	9979	C	258	Járnríkt lag	Járnríkt lag eftir hreinsun	N	SN	13.07.2022	Nikon
19	9980	A	258	Járnríkt lag	Járnríkt lag eftir hreinsun	S	SN	13.07.2022	Nikon
20	9981	A	258	Járnríkt lag	Járnríkt lag eftir hreinsun	S	SN	13.07.2022	Nikon
21	9982	A	258	Járnríkt lag	Járnríkt lag eftir hreinsun	S	SN	13.07.2022	Nikon

22	9983	A	258	Járnrikt lag	Járnrikt lag eftir hreinsun	S	SN	13.07.2022	Nikon
23	9984	A	258	Járnrikt lag	Járnrikt lag eftir hreinsun	S	SN	13.07.2022	Nikon
24	9985				Vinnumynd		SN	13.07.2022	Nikon
25	9986				Vinnumynd		SN	13.07.2022	Nikon
26	9987				Vinnumynd		SN	13.07.2022	Nikon
27	9988				Vinnumynd		SN	13.07.2022	Nikon
28	9989				Vinnumynd		SN	13.07.2022	Nikon
29	9990		283		Vinnumynd, moldarlag sem liggur upp að öskulagi	N	VES	13.07.2022	Nikon
30	9991		283		Vinnumynd, moldarlag sem liggur upp að öskulagi	N	VES	13.07.2022	Nikon
31	9992		283		Vinnumynd, moldarlag sem liggur upp að öskulagi	N	VES	13.07.2022	Nikon
32	9993		283		Vinnumynd, moldarlag sem liggur upp að öskulagi	N	VES	13.07.2022	Nikon
33	9994		625		Öskulag	N	SBG	14.07.2022	Nikon
34	9995		625		Öskulag	N	SBG	14.07.2022	Nikon
35	9996		625		Öskulag	N	SBG	14.07.2022	Nikon
36	9997		625		Prófill suðurhluta svæðis	S	VES	14.07.2022	Nikon
37	9998		625		Prófill suðurhluta svæðis	S	VES	14.07.2022	Nikon
38	9999		625		Prófill suðurhluta svæðis	S	VES	14.07.2022	Nikon
39	1		625		Prófill suðurhluta svæðis	S	VES	14.07.2022	Nikon
40	2		299		Öskulag	S	JOJ	14.07.2022	Nikon
41	3				Vinnumynd		SN	14.07.2022	Nikon
42	4				Vinnumynd		SN	14.07.2022	Nikon
43	5				Vinnumynd		SN	14.07.2022	Nikon
44	6				Vinnumynd		SN	14.07.2022	Nikon
45	7				Vinnumynd		SN	14.07.2022	Nikon
46	8				Vinnumynd		SN	14.07.2022	Nikon

47	26				Vinnumynd		SN	18.07.2022	Nikon
48	27				Vinnumynd		SN	18.07.2022	Nikon
49	28				Vinnumynd		SN	18.07.2022	Nikon
50	29				Vinnumynd		SN	18.07.2022	Nikon
51	30				Vinnumynd		SN	18.07.2022	Nikon
52	31				Vinnumynd		SN	18.07.2022	Nikon
53	32		455	Blandað lag	Morkinn hryggjarliður í lagi		JOJ	19.07.2022	Nikon
54	33		455	Blandað lag	Morkinn hryggjarliður í lagi m/skala		JOJ	19.07.2022	Nikon
55	34	C	625	Blandað öskulag	Tekið með þrífót	N	VES	19.07.2022	Nikon
56	35	C	625	Blandað öskulag	Tekið með þrífót	N	VES	19.07.2022	Nikon
57	36	C	625	Blandað öskulag	Tekið með þrífót	V	VES	19.07.2022	Nikon
58	37	C	625	Blandað öskulag	Tekið með þrífót	V	VES	19.07.2022	Nikon
59	38	C	625	Blandað öskulag	Tekið með þrífót	V	VES	19.07.2022	Nikon
60	39	C	625	Blandað öskulag	Tekið með þrífót	V	VES	19.07.2022	Nikon
61	40	C	625	Blandað öskulag	Tekið með þrífót	N	VES	19.07.2022	Nikon
62	41	C	681	Torf í 625	Torf í lagi 625, fær nr. 681	N	VES	19.07.2022	Nikon
63	42	C	681	Torf í 625	Torf í lagi 625, fær nr. 681	N	VES	19.07.2022	Nikon
64	43	C	681	Torf í 625	Torf í lagi 625, fær nr. 681	N	VES	19.07.2022	Nikon
65	44	C	681	Torf í 625	Torf í lagi 625, fær nr. 681	V	VES	19.07.2022	Nikon
66	45	C	681	Torf í 625	Torf í lagi 625, fær nr. 681	V	VES	19.07.2022	Nikon
67	46	C	810	Blandað moldarlag	Tekið með þrífót (má eyða)	A	PH	19.07.2022	Nikon
68	47	C	810	Blandað moldarlag	Tekið með þrífót (má eyða)	A	PH	19.07.2022	Nikon
69	48	C	810	Blandað moldarlag	Tekið með þrífót (má eyða)	A	SN	19.07.2022	Nikon

70	49	C	810	Blandað moldarlag	Tekið með þrífót (má eyða)	A	SN	19.07.2022	Nikon
71	50	A	777 + 800	Torfveggur	Torfveggur og hrun undan S-sniði	A	JOJ	19.07.2022	Nikon
72	51	A		Torfveggur	Torfveggur og hrun undan S-sniði	A	JOJ	19.07.2022	Nikon
73	52	A	777 + 800	Torfveggur+hrun	Torfveggur og hrun m/skala	A	JOJ	19.07.2022	Nikon
74	53	C	810	Moldarlag	Moldarlag ofan á járnríku lagi	A	VES	20.07.2022	Nikon
75	54	C	810	Moldarlag	Moldarlag ofan á járnríku lagi	A	VES	20.07.2022	Nikon
76	55	C	810	Moldarlag	Moldarlag ofan á járnríku lagi	N	VES	20.07.2022	Nikon
77	56	C	810	Moldarlag	Moldarlag ofan á járnríku lagi	N	VES	20.07.2022	Nikon
78	57	A	880	Moldarlag	Torfhrun	V	JOJ	20.07.2022	Nikon
79	58	A	880	Moldarlag	Torfhrun m/skala	V	JOJ	20.07.2022	Nikon
80	59	A	800	Torfveggur	Torfveggur í A-sniði	A	JOJ	20.07.2022	Nikon
81	60	A	800	Torfveggur	Torfveggur í A-sniði m/skala	A	JOJ	20.07.2022	Nikon
82	61				Yfirlitsmynd	N	SBG	20.07.2022	Nikon
83	62				Yfirlitsmynd	N	SGB	20.07.2022	Nikon
84	63	A			Yfirlitsmynd	S	SGB	20.07.2022	Nikon
85	64	A			Yfirlitsmynd	S	SGB	20.07.2022	Nikon
86	65	A			Yfirlitsmynd	S	SGB	20.07.2022	Nikon
87	66	C	958	Blandað torf	Blandað torflag (958)	A	SGB/VE S	20.07.2022	Nikon
88	67	C	958	Blandað torf	Blandað torflag (958)	A	SGB/VE S	20.07.2022	Nikon
89	68				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
90	69				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
91	70				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
92	71				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
93	72				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
94	73				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
95	74				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon

96	75				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
97	76				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
98	77	C	988	Blandað torf	Blandað torflag (988)	A	SGB	21.07.2022	Nikon
99	78	C	988	Blandað torf	Blandað torflag (988)	A	SGB	21.07.2022	Nikon
100	79				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
101	80				Vinnumynd		SN	21.07.2022	Nikon
102	81	C	1011	Náttúrulegt lag		A	VES	22.07.2022	Nikon
103	82	C	1011	Náttúrulegt lag		A	VES	22.07.2022	Nikon
104	83	C	1011	Náttúrulegt lag		SA	VES	22.07.2022	Nikon
105	84	C	1011	Náttúrulegt lag		S	VES	22.07.2022	Nikon
106	85	C	1011	Náttúrulegt lag		N	VES	22.07.2022	Nikon
107	86	C	1011	Náttúrulegt lag		N	VES	22.07.2022	Nikon
108	87	C	1011	Náttúrulegt lag		N	VES	22.07.2022	Nikon
109	88	A	1052	Öskulag	Í bakgrunni er [800] torfveggur	A	JOJ	22.07.2022	Nikon
110	89	A	1052	Öskulag	Í bakgrunni er [800] torfveggur. Með skala	A	JOJ	22.07.2022	Nikon
111	90	C	1067	Blandað torf	Blandað torf í öskuhaug	A	SBG	22.07.2022	Nikon
112	91	C	1067	Blandað torf	Blandað torf í öskuhaug	A	SBG	22.07.2022	Nikon
113	92	A	1081	Blandað lag	Blandað lag á A-svæði	S	JOJ	22.07.2022	Nikon
114	93	A	1081	Blandað lag	Blandað lag á A-svæði. Með skala	S	JOJ	22.07.2022	Nikon
115	94	C	1111	Kolalag	Kolalag í vestur horni C-Svæðis	NA	SBG	22.07.2022	Nikon
116	95	C	1111	Kolalag	Kolalag í vestur horni C-Svæðis	NA	SBG	22.07.2022	Nikon
117	96	C	1141	Torfblandað lag	Torfblandað öskulag [1141]	A	ASÓ	24.07.2022	Nikon
118	97	C	1141	Torfblandað lag	Torfblandað öskulag [1141]	A	ASÓ	24.07.2022	Nikon
119	98	C	1195	Blandað öskulag	Blandað öskulag með skala	N	ÞHD	25.07.2022	Nikon

120	99	C	1195	Blandað öskulag	Blandað öskulag með skala	N	ÞHD	25.07.2022	Nikon
121	100	C	1195	Blandað öskulag	Blandað öskulag án skala	N	ÞHD	25.07.2022	Nikon
122	101	C	1195	Blandað öskulag	Blandað öskulag með skala	A	ÞHD	25.07.2022	Nikon
123	102	C	1195	Blandað öskulag	Blandað öskulag án skala	A	ÞHD	25.07.2022	Nikon
124	103	A	1257	Öskulag	Þunnt öskulag á A-svæði. Liggur upp að torfvegg [800]	S	SN	25.07.2022	Nikon
125	104	A	1257	Öskulag	Þunnt öskulag á A-svæði. Liggur upp að torfvegg [800]	S	SN	25.07.2022	Nikon
126	105	A	1257	Öskulag	Þunnt öskulag á A-svæði. Liggur upp að torfvegg [800]	S	SN	25.07.2022	Nikon
127	106	A	1257	Öskulag	Þunnt öskulag á A-svæði. Liggur upp að torfvegg [800]	A	SN	25.07.2022	Nikon
128	107	A	1257	Öskulag	Þunnt öskulag á A-svæði. Liggur upp að torfvegg [800]	A	SN	25.07.2022	Nikon
129	108	A	1257	Öskulag	Þunnt öskulag á A-svæði. Liggur upp að torfvegg [800]	A	SN	25.07.2022	Nikon
130	109		1290	Kolalag	Kolalag í Vestur horni C-Svæðis	N	SBG	25.07.2022	Nikon
131	110		1290	Kolalag	Kolalag í Vestur horni C-Svæðis	N	SBG	25.07.2022	Nikon
132	111	C	1321	Öskulag	Öskulag nyrst í öskuhaug	N	VES	25.07.2022	Nikon
133	112	C	1321	Öskulag	Öskulag nyrst í öskuhaug	N	VES	25.07.2022	Nikon
134	113	C	1321	Öskulag	Öskulag nyrst í öskuhaug	V	VES	25.07.2022	Nikon
135	114	C	1321	Öskulag	Öskulag nyrst í öskuhaug	V	VES	25.07.2022	Nikon
136	115				Vinnumynd		SN	25.07.2022	Nikon
137	116				Vinnumynd		SN	25.07.2022	Nikon
138	117				Prufuskurður við C-Svæði	S	SN	25.07.2022	Nikon

139	118				Vinnumynd		SN	25.07.2022	Nikon
140	119	C	1149	Torflag	Torflag í öskuhaug	N	VES	25.07.2022	Nikon
141	120	C	1149	Torflag	Torflag í öskuhaug	N	VES	25.07.2022	Nikon
142	121	C	1188		Prufuskurður	S	ASÓ	25.07.2022	Nikon
143	122	C	1188		Prufuskurður með skala	S	ASÓ	25.07.2022	Nikon
144	123	B-Svæði		Prófill	Vesturprófill B-svæðis	V	ASÓ	26.07.2022	Nikon
145	124	B-Svæði		Prófill	Vesturprófill B-svæðis, með skala	V	ASÓ	26.07.2022	Nikon
146	125	C	1318	Öskulag	Öskulag [1318] með skala	N	SH	26.07.2022	Nikon
147	126				Vinnumynd, kaffitími		SH	26.07.2022	Nikon
148	127				Vinnumynd, kaffitími		SH	26.07.2022	Nikon
149	128	C	1318	Öskulag	Öskulag [1318] með skala		SH	26.07.2022	Nikon
150	129	C	1318	Öskulag	Öskulag [1318] án skala		SH	26.07.2022	Nikon
151	130	C	1318	Öskulag	Öskulag [1318] án skala		SH	26.07.2022	Nikon
152	131	B-Svæði			Vinnumynd		SH	26.07.2022	Nikon
153	132	A/B			Vinnumynd		SH	26.07.2022	Nikon
154	133	B/C			Vinnumynd		SH	26.07.2022	Nikon
155	134	B		Prófill	Austur prófill B-svæðis		ASÓ	26.07.2022	Nikon
156	135	B		Prófill	Austur prófill B-svæðis, með skala	A	ASÓ	26.07.2022	Nikon
157	136	C			Yfirlitsmynd	N	SH	26.07.2022	Nikon
158	137	C			Yfirlitsmynd	N	SH	26.07.2022	Nikon
159	138	C			Yfirlitsmynd	N	SH	26.07.2022	Nikon
160	139	C			Yfirlitsmynd	SV	SH	26.07.2022	Nikon
161	140	A			Yfirlitsmynd	S	SH	26.07.2022	Nikon
162	141	A			Yfirlitsmynd	S	SH	26.07.2022	Nikon
163	142	A			Yfirlitsmynd	A	SH	26.07.2022	Nikon
164	143	A			Yfirlitsmynd	A	SH	26.07.2022	Nikon
165	144				Vinnumynd		SH	26.07.2022	Nikon
166	145				Vinnumynd		SH	26.07.2022	Nikon
167	146				Vinnumynd		SH	26.07.2022	Nikon

168	147		1195	Öskulag	Vestur prófíll	V	SH	26.07.2022	Nikon
169	148	A			Svæðinu lokað með jarðvegsdúk	A	SN	26.07.2022	Nikon
170	149	A			Svæðinu lokað með jarðvegsdúk	A	SN	26.07.2022	Nikon
171	150	C			Svæðinu lokað með jarðvegsdúk	N	SN	26.07.2022	Nikon
172	151	A/B			Svæðinu lokað með jarðvegsdúk	N	SN	26.07.2022	Nikon
173	152				Vinumynd		SN	26.07.2022	Nikon
174	1083				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
175	1084				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
176	1085				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
177	1086				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
178	1087				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
179	1088				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
180	1089				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
181	1090				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
182	1091				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
183	1092				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
184	1093				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon
185	1094				Yfirlitsmynd. Svæðið undir vatni.		SN	12.09.2022	Nikon

Viðauki 1

Jarðfundin leirker á Kirkjubæjarklaustri 2022

Jakob Orri Jónsson

Aðferðir

Jarðfundin leirkersbrot við uppgröft á Kirkjubæjarklaustri sumarið 2022 voru í heildina 25. Við athugun á þessum leirkersbrotum voru þau greind fyrst eftir leirgerð og framleiðslutækni í leirkershópa (e. *ware group*) og svo í leirkeragerð (e. *ware*). Þar sem það var mögulegt voru leirkersbrotin svo greind frekar eftir skreyti og hverskonar ílát brotið kom úr. Vegna stærðar brotann er oft aðeins hægt að greina ílát til nytjahóps (e. *vessel group*), þ.e. hvort leirkerið var eldunarílát, geymsluílát eða borðbúnaður, en ekki nákvæmlega til formgerðar (e. *vessel form*).

Leirkershópar byggja á einföldaðri gerðfræðilegri greiningu sem skiptir leirkersbrotum í einn af sex leirkershópum (sjá má dæmi um þessa flokka og nánar um þá í Gavin Lucas, Ágústa Edwald Maxwell og Jakob Orri Jónsson, 2020):

- Óglerjaður jarðleir eru leirker sem hafa rauðan leir og hafa ekki haft glerung. Slík leirker eru yfirleitt ekki nýtt við matargerð, geymslu eða framleiðslu. Mjög oft eru þetta blómapottar.
- Blýglerjaður jarðleir eru leirker sem hafa glerung með viðblönduðu blýi. Slík leirker eru mjög algeng frá miðöldum og eru oftast eldunarílát en finnast einnig borðbúnaður, þá yfirleitt skreytt með hornmálningu og/eða viðbættu járn- eða koparoxíði í glerungin til að lita hann.
- Steinleir eru leirker sem hafa verið brennd við mjög háan hita og eru leir þeirra vegna þessa mjög harður, líkt og steinn. Leirker úr steinleir voru glerjuð með saltglerung allt fram til 19. aldar og voru oftast nýtt sem geymsluílát eða borðbúnaður vegna þess hve vel þau halda vökva. eru flest steinleirs ílát því könnur, flöskur og krukur. Steinleir þekkist frá lokum 13. aldar og er til í mörgum gerðum sem yfirleitt eru kenndar við framleiðsluhéruð í Rínardölum.
- Tinglerjaður jarðleir eru leirker sem hafa hvítan leir og er yfirleitt skipt í tvær undirgerðir; majolica og faience eða fajans. Majolica er eldri, berst til Norður Evrópu á 15. öld og eru yfirleitt þynnri með mattari glerung en faience, með tin-glerung ofan á og óglerjað eða blýglerung neðan á. Faience er yfirleitt með þykkum, glansandi hvítum glerung á öllu ílátinu. Hjá báðum gerðum er leirinn yfirleitt frekar mjúkur og ílátin yfirleitt skreytt með handmáluðu skreyti.
- Verksmiðjuframleiddur hvítleir kemur til eftir árið 1750 og varð fljótt vinsælasta gerð leirkerja. Verksmiðjuframleiddi hvítleirinn er hvítur eða kremadur að lit og harður með þunnum glerung. Ílát af þessum hóp eru yfirleitt borðbúnaður og oftast en ekki skreyttur á mjög margvíslegan máta.
- Postulín á uppruna sinn í Japan og Kína og byrjar að berast til Íslands á 17. öld. Postulín er þunnt og hart, og er yfirleitt mikið skreytt. Flest postulín sem finnst á Íslandi eru tebollar og önnur ílát tengd tedrykkju.

Nytjahópur	M
Eldunarlát	0
Borðbúnaður	5
Geymslulát	0
Óþekkt	2
Heild	7

Meðfram þessum greiningum voru leirkersbrotin greind til minnsta mögulega fjölda íláta (e. *minimum number of vessels* eða *MNV*). Við þessa greiningaraðferð eru öll brot skoðuð og hópuð eftir því hvort þau gætu verið úr sama íláti. Þessi greiningaraðferð er talin gefa af sér nákvæmari gögn en margar aðrar aðferðir og leiðir til betri túlkunar á raunverulegri nýtingu íláta (Voss og Allen, 2010, bls. 8).

Fyrst var leitað eftir öllum brúnarbrotum í leirkerssafninu og þau mæld. Önnur brot voru þá hópuð byggt á leirgerð, glerjung og skreyti. Sá fjöldi íláta sem til verður úr þessum greiningum er minnsti mögulegi fjöldi íláta og rétt að benda á að fjöldi leirkerja sem var í raun til staðar á staðnum hafi verið mun hærri. Sérstaklega á þetta við um leirkershópa og -gerðir sem voru lítið skreyttar, t.d. rauðleirspotta, þar sem lítið er til að aðgreina lítil brot hvert frá öðru.

Greining

Líkt og þegar hefur komið fram fundust 25 leirkersbrot við uppgröftinn. Fundust níu þeirra á A svæði, fjögur á B svæði og 12 á svæði C og er þau nokkuð dreifð milli laga. Mörg brotanna eru illa farinn eftir eld sem hefur erfiðað greiningu þeirra. Einnig eru flest brotin mjög smá, svo að ekki er hægt er hægt að greina nema fá þeirra til formgerðar. Engin brot óglerjaðs jarðleirs eða postulíns fundust, en flest voru tingleirjuðu jarðleirsbrotin, níu talsins. Þar á eftir voru steinleirsbrot sjö, blýglerjuð jarðleirsbrot þrjú, brot verksmiðjuframleidds jarðleirs þrjú og leirkersbrot af óvissum leirkershópum þrjú. Þau brot sem eru af óvissum leirkershópum eru allt lítil, mjög eldskemmd brot.

Niðurstöður greiningar á leirkerjum til minnsta mögulega fjölda íláta leiddu í ljós að minnsta kosti sjö ílát, sjá töflu 1. Aðeins var hægt að bera kennsl á eitt ílát af verksmiðjuframleiddum jarðleir og er sú greining fremur óörugg þar sem brotið er mjög eldskemmt. Vegna fæðar verksmiðjuframleidds jarðleirs á uppgraftarsvæðinu má tímasetja stærstan hluta þess fyrir sirka 1750 og eru öll önnur ílát, fyrir utan eitt, tímasett gróflega til tímabilsins sirka 1600 til 1750. Steinleirsílatin eru flest, eða þrjú. Öll eru þau af leirkerjagerðum sem eiga uppruna sinn í Rínarlöndum. Tvö þeirra, ílát #2 og #4, eru af Frechen gerð en hið þriðja, ílát #6, er af annaðhvort Frechen eða Raeren gerð og því mögulega eitthvað eldra, jafnvel frá 16. öld.

Leirkershópur	M
Óglerjaður jarðleir	0
Blýglerjaður jarðleir	2
Steinleir	3
Tingleirjaður jarðleir	1
Verksmiðjuframleiddur jarðleir	1
Postulín	0
Heild	7

Tafla 1: Minnsti mögulegi fjöldi íláta eftir leirkershópum

Tafla 2: Minnsti mögulegi fjöldi ílát eftir nytjahóp Eitt ílát, #1, er af gerð sem höfundur kannast ekki við en út frá fundarsamhengi er, að öllum líkindum, um miðalda ílát að ræða. Ílát #1 er úr hvítum leir og er aðeins glerjungur á ytra byrði ílátsins þar sem virðist hafa verið hringlaga svæði sem myndað hefur framhlið þess. Á ílátinu er sæti fyrir handfang sem brotnað hefur af og virðist það því hafa verið kanna.

Fimm ílátanna hafa, líklegast, verið borðbúnaður, en þar af eru steinleirsílatin þrjú sem öll eru talin hafa verið könnur eða flöskur, auk miðaldaílátsins, #1, og íláts úr tinglerjaðum jarðleir. Hið síðastnefnda er aðeins talið hafa verið borðbúnað vegna leirkersgerðar sinnar, sem var Faience, en formgerð þess er óþekkt. Nytjahópur seinustu tveggja ílátanna er óþekkt.

Niðurstöður

Leirkerjasafn Kirkjubæjarklausturs 2022 er mjög lítið og verður að varast að draga of miklar ályktanir út frá því, sérstaklega í ljósi þess hve lítil og skemmd mörg brotin eru. Hinsvegar má telja ljóst að ekki hafa verið miklar athafnir á svæðinu eftir aldamótin 1800 og líklega koma öll brotin, að miðaldaílátinu #1 undaskyldu, úr Kirkjubæjarklaustursbænum á 17. og 18. öld. Virðast flest brotin hafa endað á uppgriftarsvæðinu eftir að þau brotna og hafa legið í eldstæði inni í bænum einhvern tíma.

Án efa er ílát #1, sem hefur hér verið kallað miðaldaílát, það merkilegasta sem fannst þetta sumarið. Benda bæði útlit þess og fundarsamhengi til þess að það sé frá miðöldum, líklega úr klaustrinu, og er því eitt af örfáum miðalda leirkerjum sem fundist hafa á Íslandi.

Heimildaskrá

Gavin Lucas, Ágústa Edwald Maxwell og Jakob Orri Jónsson. (2020). Jarðfundin leirker á Íslandi. *Árbók Hins íslenska fornleifafélags* 109 (2020), bls. 131–154.

Voss, B.L. og Allen, R. (2010). Guide to Ceramic MNV Calculation Qualitative and Quantitative Analysis. *Technical Briefs in Historical Archaeology*, 5, bls. 1–9.

Viðauki 2

Niðurstöður C-14 greiningar



Beta Analytic
TESTING LABORATORY

Beta Analytic, Inc.
4985 SW 74th Court
Miami, FL 33155 USA
Tel: 305-667-5167
Fax: 305-663-0964
info@betalabservices.com

ISO/IEC 17025:2017-Accredited Testing Laboratory

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Steinunn Kristjansdottir

Report Date: February 13, 2023

University of Iceland

Material Received: January 24, 2023

Laboratory Number	Sample Code Number	Conventional Radiocarbon Age (BP) or Percent Modern Carbon (pMC) & Stable Isotopes
-------------------	--------------------	---

Beta - 654180

2022-7-36

510 +/- 30 BP

IRMS $\delta^{13}C$: -20.6 o/oo

IRMS $\delta^{15}N$: +1.4 o/oo

(92.9%)
(2.5%)

1396 - 1449 cal AD
1328 - 1339 cal AD

(554 - 501 cal BP)
(622 - 611 cal BP)

Submitter Material: Bone (Non-heated)

Pretreatment: (bone collagen) collagen extraction; with alkali

Analyzed Material: Bone collagen

Analysis Service: AMS-Standard delivery

Percent Modern Carbon: 93.85 +/- 0.35 pMC

Fraction Modern Carbon: 0.9385 +/- 0.0035

D14C: -61.52 +/- 3.50 o/oo

$\Delta^{14}C$: -69.77 +/- 3.50 o/oo (1950:2023)

Measured Radiocarbon Age: (without $\delta^{13}C$ correction): 440 +/- 30 BP

Calibration: BetaCal4.20: HPD method: INTCAL20

Carbon/Nitrogen: CN : 3.3 %C: 42.68 %N: 15.22

Results are ISO/IEC-17025:2017 accredited. No sub-contracting or student labor was used in the analyses. All work was done at Beta in 4 in-house NEC accelerator mass spectrometers and 4 Thermo IRMSs. The "Conventional Radiocarbon Age" was calculated using the Libby half-life (5568 years), is corrected for total isotopic fraction and was used for calendar calibration where applicable. The Age is rounded to the nearest 10 years and is reported as radiocarbon years before present (BP). "present" = AD 1950. Results greater than the modern reference are reported as percent modern carbon (pMC). The modern reference standard was 95% the ^{14}C signature of NIST SRM-4990C (oxalic acid). Quoted errors are 1 sigma counting statistics. Calculated sigmas less than 30 BP on the Conventional Radiocarbon Age are conservatively rounded up to 30. $\delta^{13}C$ values are on the material itself (not the AMS $\delta^{13}C$). $\delta^{13}C$ and $\delta^{15}N$ values are relative to VPDB. References for calendar calibrations are cited at the bottom of calibration graph pages.

BetaCal 4.20

Calibration of Radiocarbon Age to Calendar Years

(High Probability Density Range Method (HPD): INTCAL20)

(Variables: d13C = -20.6 o/oo)

Laboratory number **Beta-654180**

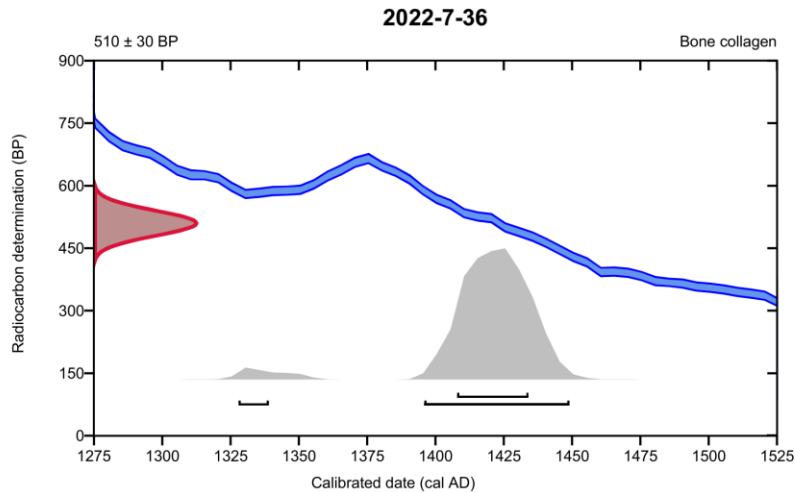
Conventional radiocarbon age **510 ± 30 BP**

95.4% probability

(92.9%)	1396 - 1449 cal AD	(554 - 501 cal BP)
(2.5%)	1328 - 1339 cal AD	(622 - 611 cal BP)

68.2% probability

(68.2%)	1408 - 1434 cal AD	(542 - 516 cal BP)
---------	--------------------	--------------------



Database used
INTCAL20

References

References to Probability Method

Bronk Ramsey, C. (2009). Bayesian analysis of radiocarbon dates. *Radiocarbon*, 51(1), 337-360.

References to Database INTCAL20

Reimer, et al., 2020, *Radiocarbon* 62(4):725-757.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

Page 7 of 7